

ANT

Haftalık Dergi • 20 Şubat 1968 • Sayı: 60 • 125 Kuruş

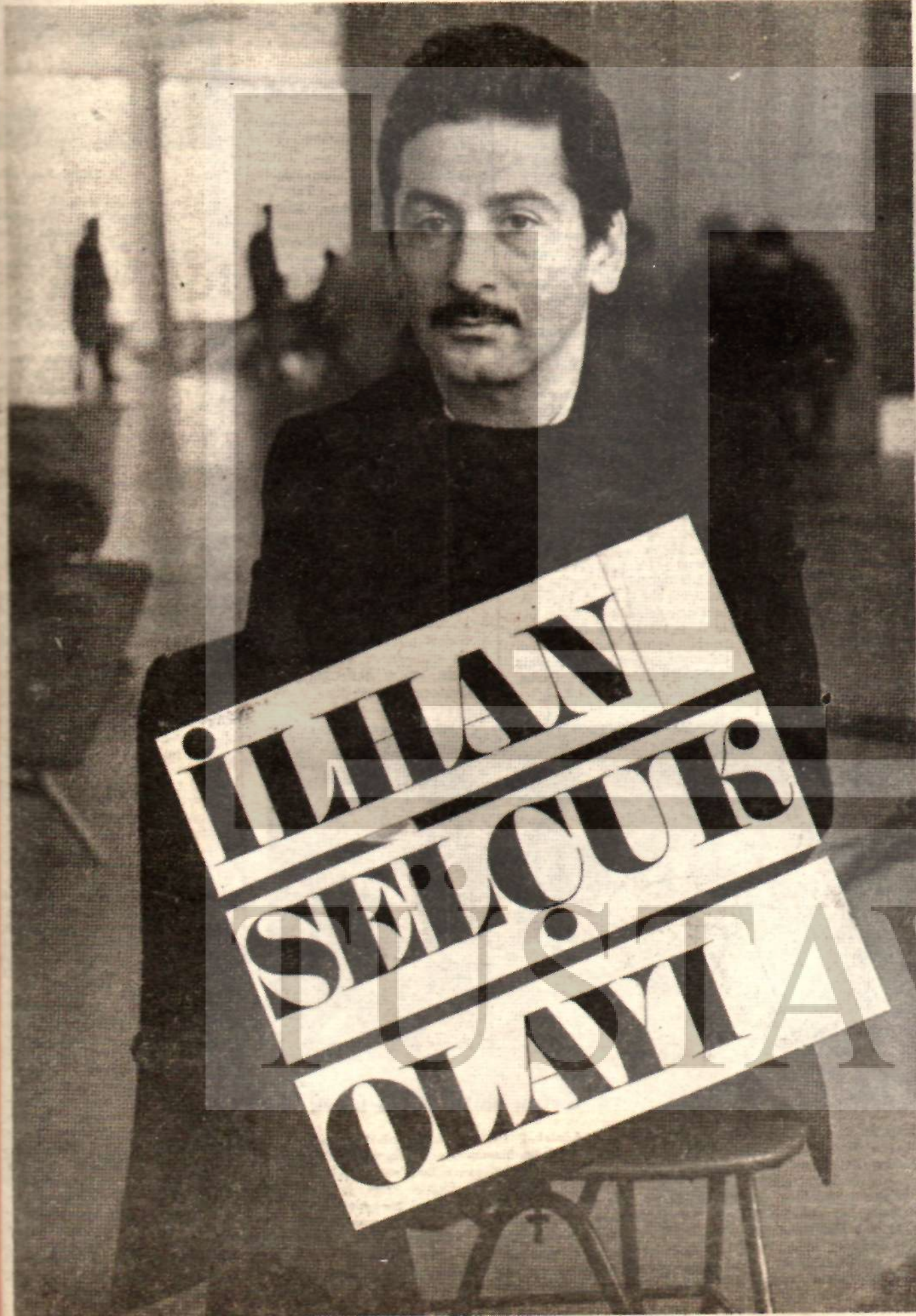
zekeriya sertel'in hatıraları

**Düşman
işgali
altında
satılık
yazarlar**

**Nâzım
Hikmet
Bâbiâlide**

**Demokrat
Parti'nin
doğuşunda
basının
rolü**

**...Ve Tan
Olayı'nın
içyüzü**

HAFTANIN NOTLARI

12 şubat

«Yol vergisi»

• 1968 bütçesi 500 milyon lira aaktır» diyerek gerçek 1 milyar 700 milyon liralık açığı saklamaya çalışan Süleyman İktidarı, CHP devirlerinin «yol vergisi»ni başka biçimde getirmek üzeredir. «Devlet Demiryolları aleyhine işleyen yıkıcı rekabetin ortadan kaldırılması, motorlu kara taşıt sahiplerinin yolların yapımı, bakımı ve onarımı giderlerine katılmalarını sağlamak» gerekçesiyle hazırlanan kanun tasarısı, otomobil, minibus, kamyon, panel ve kamyonetlerin net ağırlıklarından kilogram başına yılda 150 kuruş, kamyon, otobüs ve trolleybuslardan yüklü olarak ağırlıkları üzerinden kilogram başına yılda 50 kuruş, motosiklet ve lastik tekerlekli traktörlerden yılda 200 lira vergi alınmasını öngörmektedir. Halk yararına bütün ekonomik ve sosyal reformlardan kaçan Süleyman İktidarı, yeniden ihya ettiği bu «Yol Vergisi» ile her zaman olduğu gibi gene dar gelirli yurttaşın sırtına abanmaktadır. Çünkü, taksi, minibus, dolmuş, kamyon ve otobüs sahipleri «Yol Vergisi» uygulanmaya başlandığı anda zamma giderek zararlarını kapatacaklardır. Böylece, Süleyman İktidarı dolaylı olarak dar gelirli vatandaşın yeni bir vergi almış olacaktır.

Sabit Ülker öldü

• TİP Sişli İlçesi'nin eski Sekreteri Sait Ülker Periköy'deki geçekondusunda ciğer kanseri hastalığından kurtulamayarak öldü. Ülker inanmış bir sosyalistti ve bütün hayatını parti çalışmasına vermişti. Eski bir asker ve eğlenceciydi. Son soluğuna kadar partisini düşündü ve partisini sordu. 60 yaşında hayata gözlerini yuman Ülker'in ölümü, devrimciler arasında büyük üzüntü yarattı.

13 şubat

Ordu'da cadıkazamı

• Ordu'da Komünizmle Mücadele Derneği'nin kongresi gerici kuvvetlerin bir gövde gösterisi halinde yapıldı. Kongre için bir yandan el ilanları dağıtılırken, bir yandan da Ordu Müftüsü camide cemaati kongreye davet etmişti. Toplantıda konuşan bir yarıbay açıkça siyasete karışarak «korkmayın, ordu arkanızda; bir müslüman on kızılı öldürebilir... TİP'iler komünistler» derken CHP'nin Ordu İl Sekreteri Avukat Orhan Vural da Çetin Altan'ın aile mahremiyeti tammadığını ileri sürerek «ortanın solu» nun ne demek olduğunu bir güzel ispatladı. Diğer konuşmacılar da «Komünistler her yere girdiler, bunların hakkından biz geleceğiz» diyerek dinleyicileri kışkırtmak için ellerinden gelen gayreti gösterdiler.

Yetkiner istifa etti

• Türk İş'e bağlı Basın İş Sendikası'nda çözülme devam etmektedir. Son olarak sendikamızın İstanbul Şubesi Başkanı Ayman Yetkiner, genel merkezin tutucu politikasını tasvip etmediği için görevinden istifa etti. Yetkiner, Ankara merkezli Basın İş'in İstanbul'da örgütlenmesi için büyük gayret sarfetmişti. Bilindiği gibi, bir süre önce de, sendikamızın genel sekreteri Bekir Ciftçi devrimci tutumundan uzaklaştığı için istifa etmişti.

Yasak eserler

• Bir süre önce ANT'da açıkladığımız «yasak yayımlar» konusu Millet Meclisinde tartışmalara yol açtı. CHP ve TİP Milletvekilleri, Bakanlar Kurulunun aldığı keyfi kararlarla Demirperde gerisinden geldi diye Mozart ve Beethoven'ın plaklarının dahi yasaklandığını belirterek yasaklamanın mahkeme kararıyla yapılmasını istediler.

14 şubat

Yurtta olay

• İstanbul'un en büyük öğrenci yurtlarından biri olan Site Öğrenci Yurdu'nda öğrenci temsilcileri Vietnam Fotoğrafları Sergisi açtılar. Ancak sergi gece saat 23 sularında dışarıdan gelen sağcı zorbalardan tarafından sabotaj edilmek istendi ve bu yüzden olaylar çıktı. Ertesi sabah da Yurt Müdürü Ali Keskin çok erken saatte gelerek resimleri indirtmeye kalkıştı. Ancak sosyalist öğrenciler duruma müdahale ederek serginin dağıtılmasını önlediler.

Kime yardım?

• Amerikan emperyalizminin hizmetindeki Güney Vietnam Hükümeti'nin Türkiye'den ilaç yardımı istemesi tepki yarattı. TİP Genel Başkanı Aybar, Russell Mahkemesi Daimi Komitesi Üyesi sıfatıyla Hue'den kendisine çekilen bir telgrafta Amerikalıların sivili halka karşı zehirli gaz kullanmağa başladıklarını açıklayarak yardım konusunda şöyle dedi: «Bu yardım, milletlerarası Kızılhaç eliyle Milli Kuruluş Cephesi'ne ve Demokratik Vietnam Cumhuriyeti'ne yapılmalıdır. Yardımlar halka filten ancak bu yoldan ulaşabilir.» İstanbul Teknik Üniversitesi Talebe Birliği Başkanı Hasan Yalçın ile Teknik Okullar Talebe Birliği Başkanı Taner Çakıroğlu da, Çağlayangölü telgraf çekerek Güney Vietnam Hükümeti'ne yardım edilmesine karşı olduklarını açıkladılar. Birlik başkanları, ayrıca, Ho Şi Mina'e çektiikleri telgrafta «kahraman ve vatansever Vietnam halkına Türk gençliğinin selamlarını» bildirdiler.

15 şubat

Baro'da ihtilâl

• Avukat Suavi Raşitoğlu'nun görevini yaparken Etniyette dövlümesi olayının yankıları gün geçtikçe büyümektedir. ANT'nın açıkladığı bu olay karşısında İstanbul Barosu Yönetim Kurulu'nun gösterdiği tepkiyi yetersiz bulan genç ve devrimci avukatlar, 50'den

Suavi Raşitoğlu

fazla imza toplayarak Baro Genel Kurulu'nun olağanüstü toplantıya çağırılmasını istemişlerdir. Devrimci avukatların bu isteklerini aşırı bulan Baro Başkanı Ferruh Dereel, bu sebeple görevinden istifa etmiş ve Genel Kurul olağanüstü toplantıya çağırılmıştır. 23 Şubat'ta toplanacak olan Genel Kurulda «dayak olayı» enine boyuna görüşülecektir. Öte yandan Ankara'daki toplumsal avukatların yaptıkları müracaat üzerine Ankara Barosu, İstanbul Barosu'na başvurarak olay hakkında bilgi istemiştir. İstanbul'dan gelen cevapta Raşitoğlu'nu döven İkinci Şube Müdür Yardımcısı Şeref Kılıçtakan ile yardımcı hakkında soruşturma açıldığı ve her ikisinin de Raşitoğlu'ndan özür dilediği bildirilmiştir. Bunun üzerine Ankara Barosu'nun başkâtibi İsmail Tuna, dilekçeye imza koyan avukatları birer birer ziyaret ederek İstanbul'dan gelen cevabı tebliğ etmiştir. Ancak bu cevap Ankara'lı avukatları da tatmin etmemiş ve Baro nezdinde yeniden teşebbüse geçilmiştir. Türkiye'de bugün serbest olarak çalışan hukukçuların, yani avukatların sayısı 8-10 bin arasındadır. Bu yüzden barolar, «en büyük hukuk gücünü temsil etmektedir. Ancak barolar şimdiye kadarki tutucu davranışlarıyla, ülkede hukuka saygılı bir düzenin kurulmasında sesini duyuramamaktadır. Raşitoğlu olayı, sadece meslek bir mesele olarak ele alınmamalı, bütün vatandaşların sık sık karşılaştıkları hukuk dışı davranış olarak değerlendirilmelidir. İstanbul Barosu'nun yapacağı toplantı bu bakımdan büyük önem taşımaktadır. Genç ve devrimci hukukçular, Baro'yu bir baskı grubunun temsilcisi haline getirmek için gerekli kaygayı bu toplantıda vermek zorundadırlar. 27 Mayıs anayasasının kabulünden sonra üniversite, basın, sendikalar, Ticaret ve Sanayi Odaları birer baskı grubu ileri gidememişlerdir. Barolar şimdiye kadar sadece üyelerine cübbe temin etmekle yetinen kuruluşlar olmanın ileri gidememişlerdir. İstanbul Barosu, toplumsal gelişmenin ardında kalmamak için, artık devrimci bir nitelik kazanmak zorundadır.

TİP 8 yaşında

Türkiye İşçi Partisi 13 Şubat'ta sekizinci yılına başı. Bu münasebelle genel merkezde ve illerde çeşitli törenler düzenlendi. TİP Genel Başkanı Aybar da bir mesaj yayınladı. Aybar'ın mesajında özetle şöyle denilmektedir: «TİP'in varlığı ve milli bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm yolundaki bilinçli ve yürekli mücadelesiyedir ki, Türkiye'de demokrasi meşruiyetten beri ilk defa gerçek anlamını bulmuş, rayına oturmuştur. Demokrasi sol kanatsız olamaz. Sermaye güçleri karşısına emek siyasi bir güç olarak dikilmelidir ki, denge kurulsun ve tarihi akısıyla emekten yana dönuşsun. Bugün sömürücü ve işbirlikçi sınıfların partimize karşı ateş püskürmelerinin nedeni budur. TİP, emekçi halkımızın birlik umut kapısıdır. Sömürücülerin bu kapıyı kapatmasına inkan veremeyeceğiz. Kendi oylarıyla halk kendi iktidarını kuracaktır ve bu Amerika'ya bağlı kapkaççı kapitalist düzeni temelden değiştirecek, Anayasa'nın kâğıt üzerinde kalan hükümlerini hayata geçirecektir. Bu mutlu günde, partimizin kurucusu emekçi kardeşlerimizi sevgi ve saygı ile anıyoruz...» Ayrıca, Cumhurbaşkanı Sunay, kuruluş yıl dönümü dolayısıyla TİP'e bir mesaj yollamıştır.

Sırtını halka dönen parti: AP

Kuruluşunun 7. yılı dolayısıyla düzenlenen balo Adalet Partisi'nin kendisini iktidara getiren köylüye, işçiye, küçük esnafa sırtını çevirdiğini teselli etmiştir. Morisson adlı Amerikan Şirketinin temsilciliğinden AP Genel Başkanlığına ve Başbakanlığa gelen Süleyman Demirel ve eşi Nazmiye Demirel, balolarda kılık kıyafetli bozuk, anadolu oyunları oynayan yurttaşlar görmeyi istemediklerinden, AP'nin 7. Kuruluş yılı balosunda kıyafet mecburiyeti konulmuştur. Bu yüzden Büyük Ankara otelinde düzenlenen baloya, AP'yi iktidara getiren işçi, köylü, küçük esnaf yurttaşlar girememiş ve kapıdan çevrilmişlerdir. Erkeklerin smokin, kadınların binlerce liralık tuvaletler giydiği AP balosunda su gibi viski içilmiş, ses sanatçılarının Başbakan'ın bulunduğu masaya yaklaşması yasaklanmıştır. Ses sanatçılarına programları bittikten sonra da «Yasak Bölge» ilan edilen Başbakan'ın bulunduğu masaya yaklaşmalarını ihbar edilmiştir.

Haksız kesinti

● Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası'nın İETT idaresiyle anlaşarak burada çalışan işçilerden «bina fonu» adı altında 100'er liradan fazla kesinti yapması büyük huzursuzluk yarattı. Her ay 10 lira sendika aidatı kesilirken bu defa bu miktarın on misli artırılması üzerine güç durumda kalan işçiler parayı kesen işlemin mahkemeye verecekleri gibi, tam bir sendika salıvatı yaratan Tümtis'ten de istifa edeceklerini söylemektedirler.

Lüks meskenler

● Türkiye'de lüks mesken ve gecekodu sayısı her geçen gün hızla artmaktadır. 1955 yılında 50 bin olan gecekodu sayısı bugün 500 bine yükselmiştir. Gecekondular da oturan yurttaşların yüzde 70'i işçidir. Oda başına düşen nüfus ise 2,52'dir. Lüks meskenler ile gecekonduların hızla artışı, Türkiye'de sınıflar arasındaki uçurumu daha belirli hale getirmektedir.

İlaç boykotu

● Kimya İş Sendikası, Topkapı'da kurulu Birleşik Alman İlaçları Limited Şirketi'nin sendika temsilcilerini ve üyelerini işten çıkartması üzerine vatandaşları Alman İlaçlarına karşı boykota çağırıştır. Bu şirketin ortakları arasında Knoll, Shering, Merck ve Bayer firmaları bulunmaktadır. Bu münasebetle Cumartesi günü Kimya İş üyeleri, işçiler, gençlik ve halkın katıldığı bir «Yabancı Sermayeyi Protesto Sessiz Yürüyüşü» yapılmıştır. Öte yandan, Fikir Kulüpleri Federasyonu İstanbul Sekreterliği olayla ilgili olarak «İşçiler haklarını alacaktır» başlıklı bir bildiri yayımlanmış ve bunu Birleşik Alman İlaçları Fabrikası'nın önünde işçilere dağıtmıştır. Bildiriyi dağıtan gençlerle fabrika yöneticileri arasında bu yüzden çatışmalar olmuştur. Türkiye Maden İş Sendikası da bir bildiri yayımlayarak 30 bin üyesiyle Kimya İş'in boykot hareketini desteklediğini bildirmiştir.

Kitaplar toplatılıyor

● Son bir ay içerisinde İstanbul'da yedi kitap birden toplatılmış ve çevircileriyle yayıncıları hakkında soruşturma açılmıştır. Bu defa da Che Guevara'nın yazdığı ve Can Yücel'in Türkçeleştirdiği «Küba'da Sosyalizm ve İnsan» adlı kitap 2. Sulh Ceza Yargıçlığı kararıyla toplatılmış, bunu Fransız Yazarı A. Verbiere'nin yazdığı ve Hür Yayınevi'nin Türkçeleştirerek yayınladığı «Sovyetler Birliği'nde Sendikacılık» isimli kitabın toplatılması izlenmiştir. Guevara'nın daha önce de yine Payel Yayınevi tarafından yayımlanan Gerilla Harbi isimli kitabı toplatılmıştı... Ankara'da ise Stalin'in Sol Yayınlar tarafından yayımlanan «Sosyalist Ekonominin Meseleleri» ve «Marksizm ve Millî Mesele» adlı kitapların da dolayısıyla yönetmen Muzaffer Erdoğdu ve yine Stalin'in «Diyalektik ve Tarihi Materyalizm» adlı kitabından dolayı Vahap Erdoğan hakkında 142. maddeye göre soruşturma açılmıştır.

DOĞAN ÖZGÜDEN

Son gidişleri olacaktır!

Doludizgin bir gidiştir bu kör karanlığa doğru... Vurgun, soygun, yağma, terör... Bir haramzadeler güruhunun kirlî çıkararını sürdürmek için her şey yapıyor... Savcı üstüne savcı değiştirip, kanun tezgâhıyorlar. Politikanın transfer pazarında partiden partiye atlayarak koltuk uğruna bütün inançlarını yitirmiş bir adam, adalet adına adaleti boğazlamağa çalışıyor. Yıllar yılı Çetin Altan ile uğraşmalar, basemediler... Şimdi de İlhan Selçuk'un başını yemek için harekete geçtiler. Ve diğer sosyalist yazar ve düşünürlerin de... Suç? Bu düzenin nasıl değiştirileceği üzerinde kafa yormak, bunun yollarını araştırmak. Telaşları bu yüzden... Sorgular, sualler, zabıtlar, polisler, tutuklama talepleri, yine sorgular... Yüzlerce yılı bulmuş dâvalar... Sipariş üzerine kaleme alınmış bilirdişi raporları. Ve de jurnaller! Tam bir cadı kazandır kaynakları... Ya kaynatılanlar? Sadece Süleyman Bey mi, Hasan Bey mi, Faruk Bey mi? Hayır, AP'li, GP'li, CHP'liyle tüm çıkarıcılar kadrosu! Kapitalistinden, kompradöründen, ağasından tutun da yuvalandığı gazetede «ortanın solu» sloganı ardına gizlenip polis ve savcılara göz kırpan «has adam»lara kadar hepisi kazanın çevresinde fur dönüp «komünist! kriptol!» diye çığlıklar atarak tepiniyor!

Düzen değişmiyecekmiş, değiştirilemezmiş! Yarlan... Türk toplumu öyle bir dönüm noktasında ki, düzen, istesek de istemesek de değişecektir. Ama nasıl değişecek, kim değiştirecek? İşte mesele burada... Bugün düzen savunucusu gibi ortaya çıkıp sosyalistleri «düzeni değiştirmeye kalkışmak»la suçlayanlar da düzene karşı değil midir? Ve karşı oldukları için değil midir bütün bu çevirdikleri dolaplar? Hazırlanan yağma, vurgun tasarıları? Seçim Kanunu'nu değiştirip mutlak çoğunluğu sağladıktan sonra anayasayı rafa kaldırma hesapları? Gerekli çoğunluk sağlanırsa anayasanın muhakkak surette değiştirileceğini resmen ilân edenler, sömürücüler iktidarının en başındakiler değil midir? Onlar nasıl daha fazla vurgun yapabilmek için bugün kendilerini bağlayan bir takım kayıtlardan kurtulmak, işçi sınıfının temsil edilmediği bir parlamento ile ülkeyi yönetmek, devrimci anayasa kuruluşlarını denetimini bertaraf etmek istiyorlarsa; onların karşıındaki emekçi sınıflar ve sosyalistler de alınterinin sömürülmediği, çoğunluğu teşkil eden emekçilerin yurt yönetimine ağırlığını koyduğu, her vatandaşın insanca ve haysiyetli biçimde yaşadığı, eşitsizliklerin ortadan kaldırıldığı bir düzen yaratmak için elbette mevcut düzene karşı çıkacaklardır.

Bu, ezenlerle ezilenlerin mücadelesidir. İkinci sınıf da kendi düzenini kurmak kavgasıdır. Egemen sınıfların getirmek istediği düzenin adı «faşizm» emekçi sınıfların getirmek istediği düzenin adı «sosyalizm»dir. Ve eğer bu düzenlerin bugünkü anayasa çerçevesinde değerlendirilmesi yapılacak olursa, sosyalizmin Türkiye'de halkın desteğiyle hakim kılınması için bütün hukuki kapılar açıktır. Ama faşizm için böyle değildir. Gerek anayasa mahkemesi, gerekse yargıtay, 1961 Anayasası'nın faşizme kesinlikle kapalı, sosyalizme ise açık olduğunu kabul etmişlerdir. Kaldı ki, çok küçük bir azınlığı teşkil eden egemen sınıfların karşısında emekçi sınıf ve tabakalar ezici çoğunluğu meydana getirdiğine göre, gücünü ve desteğini onlardan alan bir sosyalist düzenin kurulması, en demokratik harekettir. Ama, bir avuç mutlu azınlığın sistemi olan faşizmi Türkiye'de hakim kılmak, anayasayı ve demokrasiyi boğazlamak demektir. İşte bugün sosyalist yazarları ve düşünürleri susturmak için bilirdişileri, savcılar seferber eden egemen sınıfların temsilcileri böylesine karanlık bir gidiş içindeydiler ve tarihsel gelişime ters düşüklükleri için de herhalde bu son gidişleri olacaktır.

İlhan Selçuk olayı ve sola karşı terör!

Sola karşı büyük bir teröre gitmek için basın savcılar arasında geniş çapta değişiklik yapan Adalet Bakanı Hasan Dincer'in tertibi, ilk sonucunu geçen hafta verdi: Cumhuriyet Gazetesi yazarı İlhan Selçuk, «Komünizm propagandası» yaptığı gerekçeyle ve «tevkif» talebiyle adalete sevk edildi... Aynı suçta iştirak ettiği iddiasıyla, ANT hakkında da soruşturma açıldı...

Devrimci gazeteciler hakkında hemen her hafta bir kaç dosya açan basın savcılarının gayretleri, profesyonel terörcü Dincer'i bir türlü tatmin etmemişti... «Daha fazla, daha fazla...» diyordu. Ama açılabilcek kadar açılmıştı, daha fazlasını açmağa zamanları yetmiyordu. Üstelik sırf açmış olmak için soruşturma açmak, zaman zaman savcılar çok gülmek durumuna düşürüyordu. Ankara'dan verilen emirler üzerine Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmez gibi fetvacıların verdikleri ısmarlama bilirkişi raporlarına dayanarak açılan davalar hiçbir esasa ve delile dayanmadığı için yargıç önünde fiyasko veriyordu.

Mesela geçen Çarşamba günü Ankara Toplu Basın Mahkemesi'nde yayınladıkları bir bildiriden dolayı T.C.K. 142. maddesine muhalefetten yargılananların «Bizim yargılanmamıza yol açan bildirinin orijinali dosyada yok, başkaları bu tip bildiriler yayımlayıp altına bizlerin adlarını yazdıktan sonra dağıtırsa bunun suçlusu biz mi olacağız? Lütfen bildirinin orijinalini bize gösterin. Yoksa, buna rağmen biz sanık olarak yargılayacak mıyız?» sorusuna yargıçlar verecek cevap bulamamışlardı.

Ama, Dincer, kendisini CKMP'den transfer edip başkanlık sandalyesine oturtan Demirel'e minnet borcunu ödemek için sosyalistler hakkında daha fazla dava açılmayı zorunlu görüyordu. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'ndan, sosyalist gazeteciler hakkında açılmış soruşturma ve davaların bir listesinin çıkartılarak acele kendisine gönderilmesini istedi. Liste kısa zamanda düzenlenerek Ankara'ya yollandı. Listede gerek Çetin Altan, gerekse ANT yazarları hakkında açılan soruşturma ve davalarda istenen ceza miktarının yüzlerce yılı bulduğu görüyordu. Ancak Dincer bunu dahi az bulmuştu. Üstelik, İlhan Selçuk hakkında gerektiği kadar dava açılmıyordu.

Sosyalist yazarları susturmak kararında olan Dincer, derhal operasyona girerek

İstanbul'daki basın savcılarının çoğunu başka yerlere gönderip yerlerine yenilerini tayin etti. Yeni savcılara, dava sayısının süratle artırılmasını, bu arada İlhan Selçuk'un da icabına bakılmasını bildirdi.

İlhan Selçuk hakkında dava açabilmek için vesile aranırken, Milliyet Gazetesi'nde damat Metin Toker'in, bir süre önce TÖS salonunda yapılan «Devrim Stratejisi» ile ilgili açık oturumu ele alarak iftiala provası yapıyorlar» diye verdiği jurnal, Dincer'in savcılar için mükemmel bir fırsat oldu.

Söz konusu açık oturumda, Behice Boran ve Mihri Bellen ile birlikte İlhan Selçuk da konuşarak «devrim stratejisi» üzerine görüşlerini açıklamıştı. Bu tamamen bir inceleme konuşması idi. Bütün demokratik ülkelerde açık açık tartışılan, üzerine makaleler, kitaplar yayınlanan bir konuda Türkiye'de sosyalist düşüncülerin de durmaları, Türkiye için en doğru yolu araştırmaları gayet normaldi. Madem ki «sosyalizme açık» bir anayasa yürürlükteydi, öyleyse bu anayasanın himayesinde sosyalist devrimin nasıl gerçekleşireceğinin tartışılmasından daha tabii bir şey olamazdı.

Ama son zamanlarda «gazetecilik»le «jurnalçılık» birbirine karıştıran ve düşünceye düşünce ile karşı çıkmadığı için

HASAN DİNÇER
Profesyonel terörcü

«kripto» edebiyatıyla sosyalistlere saldıran Metin Toker'ın o otumun ANT'ya yayınlanan metnini kendine göre yorumlayarak savcılara göz kırptı.

Esasen açık oturumu izleyen Faruk Sükan'ın polisleri de dermeçatma bir rapor düzenleyerek Savcılığa yetiştirmişlerdi.

Savcılık derhal harekete geçti ve İlhan Selçuk ile ANT'nın sorumlu müdürü Yaşar Uçar'ı önceki hafta sorguya çağırdı. Uçar, davet günü giderrek ifade verdi. İlhan Selçuk savcılığa gittiği sırada ise, ifade yazdıracak kâtip bulunamadığı için kendisine «kusura bakmayım, lütfen bir kaç gün

sonra buyurun» dendi.

Nihayet geçen salı sabahı emniyetten evine telefon edilerek İlhan Selçuk'a o gün mutlaka savcılığa gitmesi tebliğ edildi. Selçuk, bu gibi çağrılara pek önem vermediği için, gazetesini dahi haberdar etmeden saat 15'te savcılığa gitti. Yeni tayin edilen basın savcısı Bedii Soykan, açık oturumdaki konuşmasından dolayı Selçuk'u tam iki saat süreyle sorguya çekti. İfadesinde «komünizm propagandası yaptığı» iddiasını reddeden İlhan Selçuk, zaptı imzalamış, tam kapıdan çıkıyordu ki, iki polis yanına yaklaşıp:

— Ağabey, kusura bakma, seni mahkemeye götüreceğiz... Hakkında tevkif talebi var, dediler.

Artık, Dincer'in oyunu açığa çıkmıştı.

AP iktidarının yeni hedefi belli olmuştu. Bir türlü dokunulmazlığını kaldırıp Çetin Altan'ı susturamayan Dincer, şimdi de İlhan Selçuk'a kanca takmıştı...

İlhan Selçuk daha savcılıkta

made verirken, kendisinin tutuklanacağı haberi, AP çevrelerinde duyulmuştu.

İstihbarat almak için Belediye Meclisi'ne giden Cumhuriyet Gazetesi Muhabiri İlhan Onur'a, AP'li üyeler:

— Haber var mı? Seninki mi, İlhan Selçuk'u tevkif ettiler, demişlerdi.

Hiçbir şeyden haberi olmayan Onur önce kendisine sarkı yapıldığını sanmış, AP'li üyelerin ısrarı üzerine gazete-ye telefon etmek zorunda kalmıştı. Gazetenin de hiçbir şeyden haberi yoktu, hattâ İlhan Selçuk'un savcılığa gittiğini dahi bilmiyorlardı.

Onur, AP'li üyelere verdikleri haberin yalan olduğunu söyleyince aldığı cevap şu oldu:

— Bir de adliyeden tahkik edin...

Gerçekten de, derhal adliye ye gönderilen gazeteciler, İlhan Selçuk'un biraz önce savcılık'tan tevkif talebiyle Sorgu Yargıçlığı'na sevk edildiğini öğrenmişlerdi...

İşte, Dincer'in adaleti buydu... Savcı'nın vereceği karar,

ŞU BİZİM PARLAMENTO

Onsekiz yaşından küçükler okuyamaz

Erfat Baykal (CKMP) — Oradan bazı homurtular geliyor.
Hamit Fendoğlu (AP) — Tutmayın beni...
Baykal — Terbiyesizlik etme... Hamido musun nesin? Seni, kendine getiririm sonra.

Hamido — Brakın beni yahu.
Baykal — Adamsan gel buraya...
Hamido — Brakın beni uyan...
Baykal — Eskiya bozuntusu seni. Hadi davran bakalım.
Tabancan mı var neyse?
Hamido —

İlhan Ataöv (AP) — Sayın başkan bir parlamento üyesine eskiya bozuntusu diyemez.

Baykal — Meclis binası içinde tabanca paltılan adama ben, haydi haydi derim bu söz.

(Hamido AP'li arkadaşları tarafından güçlükle salondan çıkarıldı.)

Yukarıdaki diyalog Millet Meclisinin 14 - Şubat - 1968 Çarşamba günü kırkinci birleşiminde geçti.

Demirel ve çevresindekilere tezgâhlanan oyun, Pazartesi günü sahneye başları ile konulmuştu. Güven Partisine hazine- den 500 bin lira yardım yapılmasını öngören kanun teklifi, Demirel'in iğareti ile AP grubunca desteklenmiş, böylece CHP ile Güven Partisi karşı karşıya getirilmişti. Her şey düşünüldüğü gibi geçmiş, CHP'iler Güven Partisinin, GP'iler CHP'nin boğmalarını önlerine koyarak birbir bütün kirli camasınları meclis kürsüsünde sergilemişlerdi. Çarşamba günü GP ile CHP sözcüleri birbirlerine en ağır suçlamalarda bulunur- larken, Demirel zevkten haklı olarak köşelenip gülmüştü...

Çarşamba günü Millet Meclisi tutanaklarından çekip çıkardığımız aşağıdaki sözleri sunmakla, bir seviyeyi ortaya koymuş oluyoruz. Tutanaklardan aldığımız bazı sözler gerçek-

ten çocukların terbiyesini bozacak nitelikte ve şöyleydi:

— Satılmış parti.
— İktidardan sadaka alan teşekkül.
— İane ile gecinen parti.
— İktidarın fedaisi, maskeli parti.
— Nedir bu? Çoşkun Kısca mı idare ediyor oturum, yoksa başkanlık divanı mı?

— Oyları ile seçildiği bir partiden kopmak bazan isabet, bazan ise tam bir ihanet olur. İhanetle kopmuş kişilerin kur- dukları partiye parti demez. Dünyanın hiç bir yerinde ihanet mükâfalandırılmaz.

— 500 bin civarı olarak alıp, AP'ye geçecekmiş.
— Tuh sana. Utan, utan... Sen bir mançursun.
— Sen bir pişin...
— Siz öldürmüşsünüz.
— İktidardan iane ve sadaka alan.
— Sus eşekoğluesek...

— Sayın başkan duyduunuz. Şu sıralardan bir arkadaş ba- na eşekoğluesek dedi. Fakat benim terbiyem kendisine eşek eşkoğluesek demeye müsaade etmez ama, rica ediyorum, bana eşekoğluesek diyen eşekoğluesek kimse, lütfen gelsin ve sözü- mü geri aldığını söylesin.

— Görelim şu kendisine güvenen ve yüzde yirmi oy ala- cığını söyleyerek övünen GP'yi... Hodri meydan...

— Bu satılmış parti.
— Tarsu karar gibi parti kurulmaz...
— Bu millet, ekmek yediği canağa tükürenleri tutmaz.
Bilmiyorum bütün bu sözler üzerine bir şey demek gere- kiyor mu? Fakat, sizlerden, onlar adına binlerce kez özür dilerim.

Parlamentodan sevgilerle...

Onur BARTU

Devrimci yazar İhan Selçuk

Türkiye'deki sosyalist mücadelenin en seçkin kalemelerinden biri olan İhan Selçuk, İzmir'de dünyaya gelmiştir. Milâs'lı Albay Kasm Selçuk'un oğludur. Babasının görevi dolayısıyla daha küçük yaşta, kardeşi ünlü karikatürist Turhan Selçuk ile birlikte Anadolu'yu boydan boya dolamış, çeşitli okullarda okuyarak ilse öğrenimini tamamladıktan sonra 1950'de İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirerek avukatlığa başlamıştır. Basın hayatına mizahla başlayan Selçuk Akbaba'da yazı işleri müdürlüğü yapmış, 41.5, Dolmuş, Karikatür ve Taş - Karikatür mizah dergilerini çıkartmıştır. Bu arada Yeni İstanbul, Ulus, Akşam, Tanin ve Vatan gazetelerinde fıkra yazarlığı yapmış, nihayet 1962 yılında Cumhuriyet'e geçerek «Pencere» başlığı altında fıkra yazmaya başlamıştır. Selçuk, altı yıldan beri Cumhuriyet'tedir. 1961 yılından sonra İran, Belçika, Fransa, İsveç, Amerika, Sovyetler Birliği ve Romanya'ya geziler yapan İhan Selçuk, izlenimlerini fıkralar halinde yazmıştır. Selçuk, gazete fıkraçılığında bir kaç arkadaşıyla birlikte devrim yapmış, bu yazı türünü denemeyle birleştirerek, toplumsal, gelişmelere bir bilinç ve yön verme amacını güden «aktif ve devrimci» bir anlam kazandırmıştır.

DEMİREL.
Sağa «evet», sola «hayır»

sorgu sualinden önce belli oluyor, hattâ iktidarın adamlarına müjdelenyordu. Bakan bey «tevkif» edilmesini emretmişti, öyleyse İhan Selçuk tevkif edilmeliydi!

Ancak bakan-savcı ikilisinin oyunu, yine tarafsız Türk yargıcı önünde iflasla sonuçlanacaktı. Tıpkı, Aziz Nesin Olayı'nda olduğu gibi... Nitekim, Nöbetçi 4. Sulh Ceza Mahkemesi, İhan Selçuk'u 55 dakika sorguya çektikten sonra ortada tutuklamayı gerektirecek bir sebep ve delil görmediğinden, yazarı serbest bırakıyordu.

Dinçer'in demir parmaklıklar arkasına attırmak istediği İhan Selçuk bir azılı cani miydi? Yoksa, Osmanlı'de açıkça suç işledikleri halde sırtları sıvazlamp serbest bırakılanlardan daha mı tehlikeli bir eylemde bulunmuştur.

İçeri atılmak istenen İhan Selçuk'u, ertesi gün yazdığı fıkra da Çetin Altan şöyle tanıyordu: «Türkiye İhan Selçuk'a çok, ama çok şeyler borçludur. Özel sektörle devlet ortaklıklarında oynanan oyunların içyüzünü ve 49-51 formülünü o bulup ortaya çıkarmıştır. Amerikan emperyalizminin püf noktalarını iplik iplik o sığmış, şimdî AP sözcülerinin de kabul ettiği ilaç sömürüsünü ilk defa o ortaya koymuştur. Pek tutulan komprador sözcüğü dahil onun kalemile girmişti Türk siyaset edebiyatına... Türkiye böyle bir yazar yetiştirdiği için uzun yıllar övünecektir...» Ve ekliyordu: «İhan Selçuk'u tutuklayacaklar. Neden? Çünkü halkın soyulmasına karşı çıkan

bir yazar. Türkiye'yi uyandıran bir yazar...»

Ama ne yazık ki, devrimci tanınan basının bu olay karşısındaki tutumu çok hazindi. Böyle seçkin bir yazarın tutuklanması teşebbüsü, Selçuk'un kendi gazetesi Cumhuriyet dahil, hepsinde tek sütunluk haberlerle geçiştirildi ve olayın üzerine Çetin Altan'dan başka eğilen olmadı.

Oysa bütün belirtiler, bunun AP iktidarı tarafından sahneye konan çok çüretkâr senaryonun bir parçası olduğunu göstermektedir.

Dinçer sadece savcılarla değil, sadede savcılarla değil, vicdanının sesini dinleyerek gazetecileri beraat ettiren yargıçların da icabına bakacaktır. Yüksek Hâkimler Kurulu Başkanı'nı daima yanında dolastırarak yargıçların kaderini elinde tuttuğunu dosta düşünmana göstermek isteyen Dinçer, işe Ankara Toplu Basın Mahkemesi'nden başlamıştır. Bu mahkemeyi istediği yola sokabilmek için Dinçer'in bulunduğu formül şöyledir:

«İki kez lağvedilen Çankaya Adliyesi yeniden kurulacak ve basın davaları da burada görülecektir. Çankaya adliyesinde kurulacak yeni Toplu Basın Mahkemesi'ne yeni yargıçlar tayin edilecektir.»

Ondan sonra, sosyalist ve devrimci yazarlar hakkına acıılmış olan davalalar, AP iktidarının istediği gibi sonuçlanacaktır. Kaldı ki, bu değişiklik yapılmadan da, tevkif müessesesi işlemektedir. Daha iki ay önce, bir bakanın eşi hakkında yazdığı yazıdan dolayı gazeteci Necdet Onur tutuklanmış ve suçu sabit olmadığı halde bir ay demir parmaklıklar arkasında kalmıştır. Mülkiye Dergisi'nin Sorumlu Müdürü Turgut Balta ile S.B.F. Öğrenci Derneği Başkanı Uluç Gürkan da, bir yazıdan dolayı «komünizm propagandası» yaptıkları iddiasıyla hâlâ Ankara Hiltonunda yatmaktadır.

Terörün yeni bir kurbanı da, Adana'da yayınlanmakta olan PROLETER Dergisinin sahibi Necip Akan'dır. Necip Akan, bu dergide üretim ilişkileri üzerine yazdığı bir yazıda «komünizm propagandası

Zilli Kurt Hikayesi

Yaşar Kemal

Halk Partisi, yani çoğunluğuyla sürüp gelen Osmanlı bürokrasisi, her zaman ileriden ve ilerilerden korkmuştur. İrk solcularının Halk Partisi devrinde çektiğini belki de dünyada çok az solcu çekmiştir. Halk Partisi solcuları öldürmüştü, hapsedmiş, aç komuştur. Bir daha yazdım ya, bir daha yazayım, ben Kadırlı'da gençliğimde bana gelen mektupları postaneden değil gider de Candarmadan aldım. Postane mektuplarını doğrudan doğruya Candarmaya gönderir, Candarma da açar okur, sonra mektuplarını açık olarak bana geri verir. Bu böyle bir iki yıl sürdü. Kadırlı'da bu olayı bilenler çok şükür ki, daha sağdır. Sonra Demokrat Parti geldi, demokrasi sözünden mi utandılar nedir, mektuplarını onlar da açtılar açtılar ama işlerini gizli yapmaya çalıştılar.

Bir de zilli kurt işi var: Doğu Anadolu'da kurtlar bir belâdır. Söyle ki: Bir kurt bir koyun sürüsüne dalar. Koyun sürüsüne dalar kurt bir tek koyunu yaralamakla, paralamakla yetinmez, bir koyun sürüsüne dalar kurt bütün sürüyü parçalar. Kurt dalmış sürüden artık hayır yoktur. Ve koyundan da başka gecimi olmayan doğu Anadolu halkı, sürüsüne kurt girmişse çöker biter, ağılıkla karşı karşıya kalır. Bazı yıllarda tekmi bir koyun sürüsünü kurdun parçaladığı da olur. Bu durumda köylü kurttan ölümlü almak ister. Ne yapar köylüler bu zamanlarda? Atırlarlar, köpeklerini, iplerini alırlar. Kurt avına çıkarlar. Kurtları diri yaklamaktır en büyük amaçları. Usulünü bilirler, kurtları diri yakalarlar. Kın bağladıkları, öç almak istedikleri kurtu bir fiske bile vurmazlar. Kurdun hiç ineltmezler. İncinmesin diye okşamazlar bile. Yalnız sağlam bir telle, bir kopmaz zincirle, ya da kirşile kurdun boğazına bir zil takarlar ve kurdun olduğu gibi salıverirler. Ve böylelikle de kurttan öçlerin en büyüğünü, en zahmını almış olurlar. Boğazı zilli kurt boğazındaki zil yüzünden hiç bir canlıya yaklaşamaz. Bir köye, bir sürüye, bir hayvana, hiç bir canlıya yaklaşamaz. Boğazında zil bozkırlar boyunca, dağlar boyunca koşar durur ve bir gün ağıktan ölür. Bu işkencelerin, zulumların insan aklına geleninin en korkunçlarından birisidir.

İşte Halk Partisi, devrindeki solcuları öldürdükten, hapsedtikten başka bir de zilli kurt eyledi. Onların yakalarına bir «Komünist» zillini asıp salıverdi. Artık o işsizdir, bir işe girse hemen polis haberi alır çıkarır. En küçük bir iş bulamaz. Kimseye, hiç bir canlıya, anasına babasına bile yaklaşamaz. Halk Partisi devrinde beş yıl ben böyle yaşadım. Girdiğim her işten, ark kalmak işinden bile çıkartıldım. Batez ırgatlığından bile kovalandım. O devrin her sosyalistinin başından bu geçmiştir. Eğer adımı değiştirmemiş olsaydım, belki de bugün yazar olarak karşınızda bulunamazdım. Halk Partisi devrini yaşayan solcular insanlığa yakışmaz bu hikâyelerin zulumlarıyla doludurlar.

Solcuların başına bu işleri getiren Halk Partisi irticaya karşı öyle mi davranmıştı? Çoğumuz, daha şiddetli davranmıştı diye düşünüyoruz. Doğrudur. İrticaya H. Partisi bazı sert davranmıştır ama, Doğuda Şeyh Salt Seriat bayrağını çekip canına kasdettiği zaman, Menemende Kublayı öldürdüğü zaman, Ondan sonra her zaman gericiileri serbest bırakmıştır. 1946 dan sonra da Halk Partisi oy kaygısıyla Demokrat Partiyle bir irticaya yol verme yarışına girmiştir. Bu yarışta tabii hiç bir zaman Demokrat Partisine ulaşamamış, her zaman yaya kalmıştır. Solculara «Zulumlardan zu-

lum beğen» yapan Halk Partisi irticayı ne den serbest bırakmıştır? Çünkü irtica onun kadrosunu hiç bir zaman bölemezdi. Onun kadrosunu yalnız ileriler bölsebilirdi. O, yediyüz yıllık yönetici gücü. İrticaya karşı savaş vermiş, hepsinde de başarılı çıkmıştı. Yine de çıkacağını umuyordu. Onun başına belâ olabilecekler solculardı. Onun için solcuların gözlerinin yaşına bakmadı, onun için irticaya aldırmadı. Fakat Halk Partisinin son zamanlarda aklı başına gelir gibi oldu. İrtica güçleri komprador, vatan satıcısı güçlerle birleşince kendi de sollarla işbirliği zorunluluğunu duydu. Ama nasıl bir solla işbirliği yapmak istedi, gerçek bir solla değil... Kendisine kul köle bir solla. Kendi kanadı altında bir solla. Gerçek bir solu olduğu gibi kabul edip onunla işbirliği yapması Halk Partisi için zordur. Gerçek sol Halk Partisi için korkulu bir düşür. Son yıllarda uydurma bir sol yaratıp kanadı altına alması onun başlıca çabası olmuştur.

Osmaniye olayları, son yıllarda başını almış giden seriaticılık bir çok akları başlara getirdi ama, hiç bir çare bulamadılar. Bulamayacaklar.

Komprador burjuvası bir yolsuzluk makinasıdır. Bu burjuvanın elinin dokundugu yer kurur, çöl olur. Bu soyguncu sebekesi bir memleketi kurutur, perperşan eyler. Komprador burjuvasının boy atığı bir memleketle o hızla yoksulluk da boyatar, büyür. Yoksulluk da hurafeleri geliştirir. Başka sarılacak dalları olmayan fakir fıkralar hurafelere sarılırlar. Bir daha tekrar edeyim: Kompradorluk, vatan satıcısı burjuvalık geliştikçe bir memleketle yoksulluk artar. Yoksulluk gırtlak çıkıkça da çaresiz, umutsuz halk din adına hurafelere sarılır. Bu bir bilimsel gerçektir. Bir de kompradorlar ayakta kalabilmek için hurafeliği örgütlerler. Onlara para yardımıyla bulunurlar. Bir de din kisvesi altındaki hurafeliği propagandayla desteklerler, büyütür, geliştirir vatanseverlerin karşısına, emeğin karşısına dikerler. Halkın yoksulluğunu, umutsuzluğunu örgütleyip halkın karşısına dikerler.

Din örgütlerinin bir kısmı, halkın umutsuzluğu, çaresizliği kompradorların eline geçmiştir. Komprador burjuvası bunları istediği gibi kullanıyor. Burjuva bunların üstüne binmiş doludüğün istediği yere gidiyor. İsterse Koreye gönderip Türk gençlerini öldürtüyor, azıcık çıkarı uğruna. İsterse montaj sanayinde kullanıyor. Yeraltı, yerüstü varlığını satmakta kullanıyor. Tutsak olamazda kullanıyor. Bir atom harbinde altı saat gibi kısa bir sürede yok olamazda kullanıyor. İstanbul barlarında su gibi akıtığı viskiye kullanıyor. Amerikalıların koynuna giren Türk kızlarının iftes satıldığında kullanıyor. Caddelerimizde bayraklarımızın yırtılmasını, bu cinayeti örtmekte kullanıyor. Kullanıyor oğlu kullanıyor.

Bu durumda hurafe, irtica başını alır gider. Hiç bir baskı bunun önüne geçemez. Baskılar da, zulumlar da irticanın gelişmesine büyük ölçüde yardım eder. Bir iki adamı almış hapsedmişsin ne çıkar. Üstelik de bu hapsedilenler halkın gözbebeği olurlar. Kahraman olurlar. Halkın umutsuzluğuna, çaresizliğine baskı, şiddet çare değildir.

Suyu gözünden kesmeyince hiç bir şey düzelmez. Halkın umutsuzluğu, çaresizliği komprador burjuvasının varlığıdır. Umutsuzluğu yaratıyor, irticayı örgütüyor, besliyor. Bütün mesele şu kökü dışarda komprador burjuvasından memleketi kurtarmaktır. Bu, var olmak, ya da olmamak.

yaptığı iddiasıyla geçen perşembe günü tutuklanmış ve demir parmaklıklar arkasına gönderilmiştir.

Dinçer'in terör hareketi, muhakkak ki, bununla kalmayacak, yeni tutuklamalar bir-

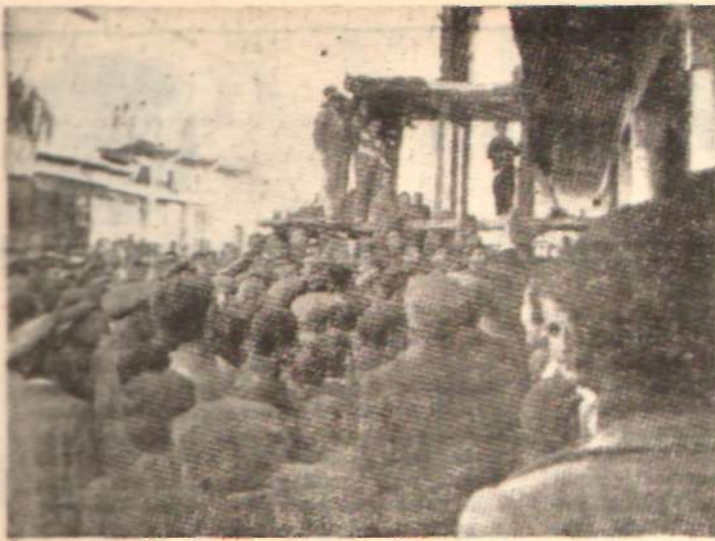
birini kovalayacaktır. Başın bu «vurdumduymazlığı» devam ettikçe de, bu terör hareketinin sürdürülmesinde iktidar hiçbir zorluk çekmeyecektir.

İşte, İhan Selçuk Olayı'nın ardındaki gerçek budur.

Ama bu terör ilânihiye sürüp gidecek midir?

Bunun cevabı ise, yakın tarihte yazılıdır. Hele kitlele böylesine bilinçlendikten, kendi davasına sahip çıkmaya başladıkdan sonra...

İrtica yeni bir 31 Mart'a hazırlanıyor!

Aldatılmış halk çocukları, mukaddesat sınırlarının istismarıyla Osmaniye'de sokağa dökülmüştür.

Her şey başbakanlık makamında kılınan namazla başlamıştı... Seçim yapılmış, AP tek başına iktidara gelmişti. Süleyman Bey birbiri ardına makamında heyetler kabul ediyordu. Yine böyle bir ziyarete, heyet üyelerinden birisi Başbakanlık makamına palatosunu serip büyük bir pervasızlıkla namaza durmuştu... Ne bir ses, ne bir nefes... Namazı eda eden heyet üyesi mırıl mırıl mırıldanıp Başbakanlık makamından çıkmış ve görevlilerin şaşkın bakışları arasında ellerini iki yana açıp şöyle demişti:

— Bu günleri de gördük, şükür..

Sonra çeşitli bakanlıklarda, genel müdürlüklerde mescitler kurulmuş, takıyalı memurlar koridorlardan şıpıdık şıpıdık geçip abdestler almış, resim çekmek isteyen gazeteciler dövmüştü.

Hesap açıktı. AP bir yandan sola saldırıp sosyalizmi boğmaya çalışırken, öte yandan irticaa tavis verip seçimlerde de evliliyi vuracaktı... Türkiye'de her şey buna göre ayarlanmış, her oyun buna göre tezgahlanmıştı... Sağcı bakanlar kabineye sokulmuş, genel müdürlüklere de gerici, işten çok dini esas sayan kişiler oturtulmuştu.

Elbette bütün bu çabaların meyvası alınacaktı.

Evet, bugün Türkiye'de açık geriatın savunuculuğunu yapan gazeteler, Said-i Kürdî'nin boy boy fotoğraflarını yayınlayan dergiler vardır. Bunlar en ıssız köylere, okullara, resmi kuruluşlara kadar gönderilmektedir. Nereden, hangi kaynaktan beslendikleri bilememektedir. Bilinen tek şey, Türkiye'nin yeni bir 31 Mart'a doğru sürüklediğidir.

26 Ocak'ta düzenlediği basın toplantısında Demirel'in okuduğu 32 sayfalık metnin onbirinci sayfasında şöyle deniliyor:

İrtica, irticaın teşvik görüşü, irticaa müstenit bir se-

çim düzeni yaratılmak istendiği, iktidarın anayasayı değiştirerek, çoğunluk sağlayıp adalet, ordu ve cumhuriyetin temelini tam tersine çevirme çabasında bulunduğu şeklinde ifade olunmuştur. Bunun dışında ve emareleri ortaya konmadığı cihetle, neye istinaden bu hükme varıldığını kestirmek mümkün değildir. Elleri ne de delil varsa, ortaya koymaya mecburdurlar..

Delil ve emare mi? İşte delil ve emare:

17 Aralık 1967.. Elbistan'lı İman Şahin adlı bir halk şairi Atatürk Öğrenci Yurdu'na gelmiş, ancak İlahiyat Fakültesi'nin bir kısım öğrencileri «atevi olduğunu» ileri sürerek şahin üzerine saldırmışlardır. Bunun üzerine öğrenci derneği başkanı Şahin Saraloğlu araya girerek istemiş, İlahiyat'lı öğrenciler gazoz şişelerinin dipçerini kırarak şahin ve Saraloğlu'na saldırmışlardır. Kardeşinle güc durumunda kaldığını gören Kâzım Saraloğlu da tabancasını

çekerek havaya ateş etmiştir. Bir öğrenci Saraloğlu'nun elinden tabancayı almak istemiş, bu sırada patlayan tabancadan çıkan bir kurşun, kavgayı se-re gelen Ruhi Kılıçkırın adındaki genci öldürmüştür. Kâzım Saraloğlu, diğer kardeşi gibi AP'lidir ve Ardeşen AP teşkilatına kayıtlıdır.

Ancak, gerici basın olayı derhal istismar yoluna giderek «İk kurşun, üç kurban» sloganıyla solcuların milliyetçileri öldürmeğe başladıklarını ilân etmiştir. Bundan sonra olaylar birbirini izlemiştir. Onaltı sağcı kuruluş «Milletle beyanname» başlığı altında bir bildir yayımlayarak şu tehdidi savunmuşlardır: «Mücahit bir ün-

versiteli müslüman, milliyetçi kardeşimizi komünistlere basıp öldürmekle suç ettiler. Bu âdice cinayet şekli ile fikrimizi imha yolunda artık edepsizleşer şahıslar ve merkezler, devlet eliyle cezalandırılmayacak olurlarsa, bizzat gene devletin haysiyetini korumak için şahsi öç yoluna başvuracağımızı ilân ediyoruz..»

Bunu birakur'an yakına uydurması izlenmiştir. Bugün Gazetesi'nin yazdığına göre, Cevat Rifat Atilhan'ın kızı Uskent Atilhan, Kızıtoprak'taki bir evde eğlenen bazı kimselerin kur'anı yırttıklarını şahit olmuştur. Sağcı gazeteler, bu olayı derhal istismar etmişler, kur'an üzerinde zina edildiğini dahi ileri sürerek aldatılmış kitleleri kızkırtmışlardır. Oysa, Uskent Atilhan sonradan yaptığı açıklamada böyle bir şey söylemediğini belirtmiştir. Nitekim yapılan araştırmada da, kur'an yırtı diye ismi verilen kişilerin mevcut dahi olmadığı anlaşılmıştır...

Ama ok yaydan çıkmış ve

birbirini kovalayan kızkırtmalar ilk neticesini Osmaniye'de vermiştir. Komünizmle Mücadele Derneği'nce düzenlenen başkaldırma Büyük Cami'de okutulan mevlitten sonra patlak vermiş, aldatılmış insanlar tek bir sesleri arasında Osmaniye'ye yayılarak gösteriler yapmışlar, gerici istemişlerdir. Ertesi gün «Mukaddesata yapılan tecavüzleri lanetleyen Osmaniye'de halk yürüyüşü yapıldı» başlığıyla yayımlanan Bugün Gazetesi'nde Mehmet Şevket Eygi, «Şeriat nedir?» başlıklı makalesinde yenen sunları yazmıştır:

«Türkiye'de İslamiyetin müradı olan şeriat serbesttir. Tedrisi, telkini, propagandası hep serbesttir..»

Eygü'nün, şeriatın serbest olduğunu öne sürdüğü gün, Kasaba doktorluğundan İçişleri Bakanlığına gelen Sükan, Millet Meclisi kürsüsünden şunları söylemiştir:

«Osmaniye'de halk şehit edilen Ruhi'ye mevlit okunmuş ve Kur'anı yırtanlar lanetlenmiştir. Hadisenin irtica ile ilgili yoktur..» Ve devrimci gazeteciler tutuklanıp hapse konulduktan sonra yayınlanırken, Osmaniye'de kur'an yırtma olayını protesto bahanesi ile hadise çıkartıp devlete karşı gelen on dört sanık derhal serbest bırakılmışlardır.

Osmaniye olayları şu gerçeğe ortaya koymuştur: Süleyman İktidarının verdiği tavisler üzerine irtica ve anarşi yaratmak isteyenler, isterlerse, kendi aydınlarını da her zaman harekete geçebilirler. Özetle, Türkiye'de irtica her zaman başkaldırabilir. Çünkü, köylüler ve ortam elverişlidir. Devrimci birleşme hapishanelere tikiyorlar, şeriat ve irtica Türkiye'ye getirmek için çırpınanlara göz yumulmaktadır. Belki yarın, belki yarında sonra bir Kubilay vakası patlak verirse, bu bir sürpriz olmayacaktır.

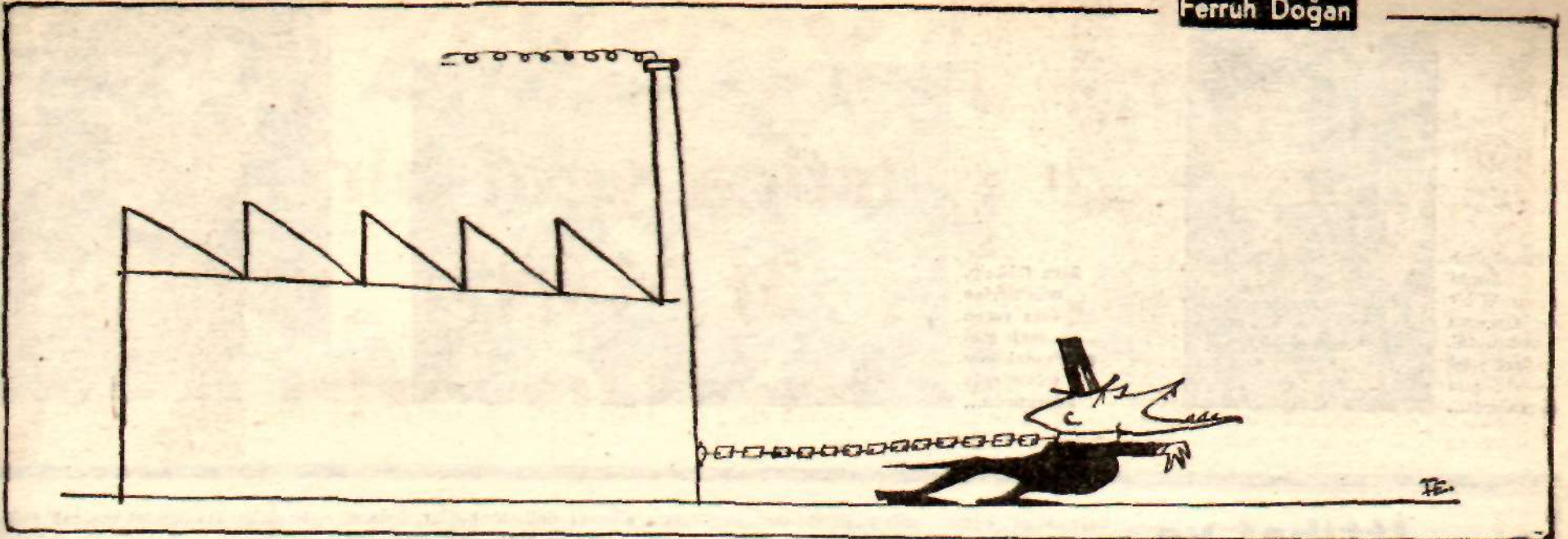
Eğer Süleyman İktidarı, delil ve emare olarak böyle bir olayı bekliyor ise, hem kendilerine hem de ülkeye yazık olacaktır..

Amerika'ya karşı serum

Türk hükümeti Güney Vietnam hükümeti emrine iki yüz litre kolera ve tifo serumu yollamış... İnsanî mübahazalar (ilayim bul... Oysa, insanlık diye bir şey varsa orada, Amerikan cilladına yakınlık edip, kendi halkını çarına giren o hükümete yollanacak şey, serum değil, fare zehiridir. Ama bu yardım Güney Vietnam halkı içinse, Milli Kurtuluş Cephesi saflarında canını sebil eden o halka kolera, tifo ya karşı değil, asıl, oniki yıldır savaşmakta oldukları o evrensel illete karşı, Amerika'ya karşı serum göndermek gerek. Ne var ki, o halk nasıl yurdunun ormanlarında yetişen bitkilerin özsularıyla öbür hastalıkları altmetmenin yolunu bulmuşsa, bu Amerikan illetine karşı kullanacağı serumu da denkleştirmeyi bilmiş... Bu serumun formülü, (V) (Kuvvet) Nguyen Giap (Zih)'in tarifleriyle: Bütün bir milletin saldırgan ve güçlü bir düşmana karşı, işçilerle köylülerin ittifakına dayanan, geniş ve sağlam bir milli cephe içinde birleşmesidir... Bu serumun bulucusu, Demokrat Vietnam Cumhurbaşkanı, Ho Çi Min, Firenk saldırganına karşı girişilen seferin arifesinde, 19 Aralık, 1946'da halkına yolladığı çağrıda diyordu ki: «Erkekler, kadınlar, gençler, ihtiyarlar, hangi dinden, hangi milletten, hangi siyasal inancıtan yana olursanız olun, yeter ki birleşin Vietnam uğrunda ve Fransız sömürgeciye karşı döğüşmek ve Yurdu kurtarmak için ayaklanın! Tüfeği olanlar tüfeğini omuzlansın, kılıcı olanlar kılıcını çeksin, hiçbir şey olmayanlar baltalara, sopalara sarılsın ve herkes canını dişine takıp, milli kurtuluş için sömürgeciye üstüne yürüsun!

Sevgili İhan Selçuk 12 Şubat, 1968 gününde «Vietnam Milli Kurtuluş Cephesine Yardım Kampanyası açmalıyız..» diyor. Açalım. Ama unutmayalım ki, bizim Vietnam Milli Kurtuluş Cephesi'ne yapacağımız en büyük yardım, orak düşmana karşı girişmiş olduğumuz ikinci Kurtuluş Harb'i'nde işçilerle köylülerin ittifakına dayanan, geniş ve sağlam bir milli cephe içinde birleşmektir. Bunun için de ilk adım, NATO'ya karşı başlayacak olan gösteriler sırasında bu Milli Cephe bilinece varmış olduğumuzu göstermektir. Çünkü o yığıl halka yardım edebilmemiz için, Vietnam Milli Kurtuluş Cephesi'ne yardım etme hakkını hak etmiş olmamız gerek... Daba biz için başındayız. Ama Ho Çi Min Fransızlara karşı zaferle sonuçlanan sefer için ne demişti?... Düşmanın gücüyle bizim gücümüz arasındaki fark o kadar büyüktü ki, bizim Direnme Harbimizi bir tülle döğüşen bir çekirgeye benzetebiliriz. Biz de bu ayak sürdüren, kötümser kişilere, «Bugün file karşı döğüşen bir çekirge ama», dedik, «göreceksiniz yarın, nasıl deşilecek o filin barsakları». İşte öyle demişti Ho Çi Min... Vietnam'da sade Fransız değil, şimdi de Amerikan filinin nasıl içi dışına çıktığını gördük, görüyoruz... Ama bu, sade Vietnam'da değil, saldırganın çığnemeğe kalktığı her ülkede böyle olacak. O zaman işte, o koskoca filin barsaklarından değerini yitirmiş dolarların nasıl ortaya saçıldığını, insanlığın mutlu geleceğine olan sarsılmaz inancımızın esenliği içinde, seyredeceğiz...

Can YÜCEL

ZONGULDAK'TAN OSMANİYE'YE

Çetin ÖZEK

Zonguldak'lı emekçilerin oyunlara, satılmaya, bunca ezlutiye başkaldırıları ile Osmanîye'de olmasa itelemeleri hükümet binasına yapılan saldırıların aynı günlere düşmesi gerçekte rastlantı olarak nitelendirilemez. Toplumun aynı kesiminden gelen yığınların birbirine karşı bu davranışları arasında büyük ilişkileri görebilmek, günümüzde Türkiye üzerinde oynanan oyunları kavrayabilmek anlamını taşıyor. Zonguldak ve Osmanîye olayları arasındaki ilişki, lâiklik konusundaki tutumun ve Türkiye'nin bugün bulunduğu noktanın tarihsel gelişimine kabataslak göz atmakla dahi açıklanabilecek niteliktedir.

Devletin kuruluş yönünden dinsel olmayan s-kileci kurular ışığında yönetilmesi, dinin kişi ile inandığı varlık arasındaki ilişki olarak kabul edilmesi anlamına gelen lâiklik, Türkiye'de hiç bir zaman için toplumsal yapının doğurduğu bir sonuç olamamış, topluma kabule zorlanılan hukuksal bir kalıp ve biçim olarak kalmıştır. Bir ülkenin gerçekten lâikleşebilmesi, lâik - akılcı düşünce biçiminin, anlayışın topluma benimsenebilmesine bağlıdır. Böyle bir düşünce değişimi ise, alt yapıdaki toplumsal değişimlere, üretim ilişkilerinin yeniden düzenlenmesine bağlıdır. Yarı feodal bir üretim yapısı içinde, yığınları yeni bir görüşle eğitmek, ekonomik rahatlığa erişmemiş, ortaçağı yaşayan insanlara materyalist bir görüş kazandırmak elbetteki mümkün değildir. Sınıfsal ilişkilerin ve istismarın bulunduğu toplumlarda, egemen sınıflar dahi kendi çıkar düzenleri için kullanacaklardır. Egemen sınıflar, istismarlarını örtmek ve direnci kırmak için, ahret düşüncesini, kaderliği, «bir hırka bir lokma» felsefesini yayacaklardır. Dünyadaki zenginliklerden, zenginlikleri yaratan sınıf olduğu halde pay alamayan halk, duyduğu eksikliği, dinsel yollardan tatmin etmek zorunda kalacaktır. Bu nedenle ki, lâik düzenin gerçek bir toplumsal yapı durumuna gelmesinin ancak alt yapı değişikliklerine bağlı olduğunu söylemek bir gerçeği dile getirmek anlamını taşır. Halbuki yeni Türkiye kuruluşunda, antiemperyalist ve antikapitalist bir çıkış noktasını seçtiği halde, bu sonuçlara ulaşabilmeyi sağlayacak toplumsal yapı değişimlerini gerçekleştirememiş ve yarı feodal ekonomik yapı, kapitalist metropole bağlılığı ergeç doğurmuştur.

Yapısal değişimlerin gerçekleştirilmeyiş karşısında, lâiklik ilk kuruluş döneminin ve onu izleyen sürenin egemenleri olan bürokrat zümrelerin lüksünden öteye gitmemiştir. Bürokrat grupların zorbalıklarıyla topluma kabul ettirmeye çalışılan lâiklik, kültürlü, entelektüel görülenin, kentli olmanın ayrılmaz bir niteliği durumunda ve kanun sahifelerinde kalmıştır. Bürokratları halktan kopartmış, halkı hor görmüş, kendisini batılı sınımanın terimî lâiklik olmuştur. Halkın lâikleşmesi için gerekli bilinçlenmeyi, uyanışı gerçekleştirmeyenler halkın dinsel duygularını alay konusu yapmayı, ona hücum etmeyi gelişim, çağ-

daşlamak sanmışlardır. Bu tutum, halkı dinsel düşünce yapısına büsbütün ittiği gibi, toplum katları arasında bir düşmanlığı, yabancılaşmayı doğurmuştur. Halk, aynı anlama aldığı bürokrasi - devlet yapısına inancını duymuş, asırların verdiği alışkanlıkların yarattığı rahatlığı terketmek istememiştir.

Bu tutum içinde dinsel yönelişlerini ortaya koyamayan yığınlar, bürokrat devlete olan düşmanlıkları da DP'yi 1950 yılında iktidara getirmiştir. DP'nin iktidara gelişi gerçekte bir halk hareketidir. Halbuki DP bir halk hareketi ile iktidara geldiği halde, halka ihanet etmiş, toplumun en gerici kesimi olan eşraf, toprak ağalarına ve kendi yarattığı aracı burjuvaziye dayanarak iktidarını sürdürmek yolunu seçmiştir. Bu sınıflar ve zümreler, düzenin değişmesine karşı olduklarından bu düzeni sürdürücü araç olarak gördükleri dinsel anlayışın değişmesine de karşıdır. Bu nedenle ki, lâiklik = dinsizlik, dinsizlik = komünistlik formülü arkasında, devrimci akımları suçlamak ve düzeni sürdürmek olanaklarını elden geçirmek istemişlerdir. Bu davranış karşısında DP'nin tutumu da değişik değildir. DP, halk tarafından iktidara getirilen halka karşı bir iktidar olarak, sürekli olarak halkın halkçı hareketini bir gün gerçek rayına oturacağından ve gerçek bir halk iktidarına yöneleceğinden korkmuştur. Bu nedenle de biçimsel bir halkçılık ve demokratik tartışması içinde, düşünce ve ekonomik yapı değişikliklerini engelleme yolunu tutmuştur.

D. Parti'nin bu davranışı solcu olmayan muhalefetlerce de sadece biçimsel planda yerilmiştir. Teokratik akımlara bel bağlayan, Saldı Nur'den seçim kazanma yollarını arayan, devrimleri tutan ve tutmayan diye böten, dinsel eğitimi yapan DP'nin tutumu, bürokrat muhalefetçe sadece biçimsel Atatürkçülüğe ve lâikliğe karşı olduğu için eleştirilmiş, kınanmıştır. Halkın bilinçsizliği ve gerici akımlara kapılıştaki günahsızlığı görülmeyerek, bürokrat muhalefet, sadece halka hakaret edip, biçim tartışmaları içinde 27 Mayıs'a kadar gelmiştir. Temel yapı sorunlarına eğilmeyen bürokratlar ve entelektüelleri eşraf - ağa - aracı burjuvazi egemen sınıfları ile temelde aynı paralel içinde düşmüştür. Bu grup da, kadıpsal bir devrimci-lik çizgisinin dışına çıkamamıştır.

2 7 Mayıs ve getirdiği Anayasa, Türkiye'de yeni akımların ve görüşlerin gerçekleştirilmesine ve gerici, lâikleşmek, batılaşmak terimlerinin yeni yorumlarına yol açmıştır. Sol muhalefetin doğuşu, yığınların asırların karanlığından yavaş da olsa gözlerini aydınlığa alıştırma çabası içinde oluşu, batılaşmanın bir batı taklidi olmayıp, sömürülen ülkelerin batıya karşı kınarının bir sonucu olduğunu kavraması, az gelişmiş ülkelerin dramlarının kesin çizgileriyle ortaya çıkışı, tarihsel bir zorunluluk olan düzensel değişimin yaklaşığını anlamak için yeterlidir. Bu düzensel değişim ise, ağa-eşraf-aracı burjuvazi ve onların ardındaki

emperyalizmin yeni sömürgecilik düzenini yıkacak, soygundan pay alabilmek olanaklarını tüketektir. Halk iktidarlarının gerçekleşmesini engellemek için baş vurulan zorbalık düzeni olarak nitelendirilecek faşizm, sömürücü sınıfların halkçı gelişimlere karşısında duydukları kuşkunun ürünüdür. Egemen sınıflar bugüne Türkiye'de de aynı kuşku içinde ve gerekirse demokrasi oyunlarına paydos deyip açık bir faşizme dönüşümü planlamaktadırlar. Osmanîye olaylarını bu planın bölgeci bir provası olarak görmek yanlış olmaz.

Öğretmenlerin kıyımı, seçim sistemini değiştirerek anayasal düzeni yıkmaya yönelikleri, derneklerce yapılan saldırılar, insan avı çığlıkları, faşizme yönelişin, bu konuda uygulanan tüm planın birer uçlarından başka birşey değildir. Demokratik sınıfsal mücadelenin, demokratik olmayan bir biçimde egemen sınıflar yararına çözümlenmesi ve böylece düzenin sürdürülmesi konusunda, dinin de hizmete koşulduğu Osmanîye olayları ile kesin olarak kanıtlanmaktadır. Dinin sınıfsal düzeni sürdüreceği sistem olan faşizme ulaşmakta araç olarak kullanıldığı BUGÜN ve SABAH gibi sermaye çevrelerinin mali olan gazetelerin uzun süredir yaptıkları yayın çizgisi ile de belirmektedir. Bu gazetelerin yayınlarındaki devrimci her davranışın komünistlikle ve dinsizlikle suçlanması, gerici istekleri, Endonezya'da olduğu gibi devrimci-lerin öldürülmesi konusundaki tahrikler gittikçe artan ve büyüyen bir şekilde epeydir sürüp gitmektedir. Egemen sınıflar, ahret ve kader gibi toplumsal gelişimleri frenleyici iki sistemi kaybetmek istemekte ve sol akımları suçlayıcı bir çıkar yol olarak dini kullanmaktadır. İtalyan ve Alman deneyleri de, faşizmin, çıkarıcı çevrelerin yarattığı komünizm ve dinsizleşme tehlikesi uydurmasına dayanarak komünizmi önlemek, dini korumak bahanesiyle devrimci güçlere karşı çıktığını saldırdığını kanıtlamaktadır. Dini savunma, gerçekte halkın desteğini sağlamak için faşizmin kullandığı bir araçtan öteye gitmemektedir. TİP'i komünistlikle suçlayan Feyyazoğlu'nun tutumu ve Güven Partisi'nin çizgisi de, eski bürokratların ve biçimsel Atatürkçülerin de, toplumsal değişime karşı çıkar ve soygun düzenini sürdürmek için uygulanan plan içinde rol aldıklarını göstermektedir.

Kur'an yazma olayı gelişinde uydurulan haber ve bunun doğurduğu Osmanîye olayları, sınıfsal düzeni sürdürmek için gereğinde emperyalizmin kan dökebileceğini ve faşizme uzanabileceğini gösterir. Zonguldak olayları az gelişmiş bir ülke emekçilerinin bilinçlenmesi, aracı burjuvazinin üzerinde oynadığı kumarın iç yüzünü kavrayıp ona karşı direniş anlamını taşıırken, Osmanîyede olup bitenler emekçilerin bilinçlenmesinden korkanların sahneye koydukları bir faşizm provası olup çıkmaktadır. Osmanîye'deki olayları yapan da, aracı burjuvazinin, çıkarılarını itelediği, aydınlıktan yoksun bırakılmış, bilinçlendirilmemiş halktır. Ve ergeç Osmanîyedeki halk Zonguldak'taki emekçilerin yanında kendisine yaraşan yerli olacaktır.

Hamdullah
Suphi
eski bir
Osmanlı
aydını idi,
aşiret reisi
gibi
davranırdı...

Ziya Gökalp,
müritlerine
ders veren
şeyh gibi
etrafındakilere
telkinlerde
bulunurdu...

İttihat ve Terakki döneminde fikir akımları ve iktidar

Birinci Dünya Savaşı'nın yoksullukları içinde acı çeken halk, harp zenginlerinin ölçsüz sefahati ve artık ayyuka çıkan yolsuzluk ve rüşvet olayları karşısında âdeta camından beznişti. Bir yandan açlık, öte yandan haksız kazanılan servetler, halkın nefretini günden güne artırıyordu.

İktidardaki İttihatçılar, halkın öfkelerini yatıştırmak için her çareye başvuruyorlardı. Bu çareler arasında en göze batanı ise, aydınları satın almak için girişilen gayretlerdi. Enver Paşa, birdenbire aydınların koruyucusu rolünü oynamaya başlamıştı. Memleketin bellibaşlı yazar ve sanatçılarına güya eserler ısmarlıyor ve getirilen eserlere karşılık bol keseden hediyeler veriyordu. Bunlar arasında tanınmış ve sevilmiş büyük edebiyatçılar, sanatçılar vardı. Meselâ Abdülhak Hâmit'e bile 50 sayfalık bir küçük şiir kitabı için beşyüz altın verilmişti.

Bu arada ünlü ressam Çallı İbrahim'in başından şöyle bir serüven geçmişti:

Çallı İbrahim, memleketin tanınmış, büyük ressamlarından biriydi. Basit, fakir ve mütevazı bir hayat yaşırdı. Tam anlamıyla sanatçı bir adamdı ve ihtiyaç içindeydi. Enver Paşa ona da bir resim ısmarlamıştı. Çallı, yaptığı resmi Harbiye Nezaretine götürür. Enver Paşa'nın odasında resmi açar gösterir. Enver Paşa resimde bazı değişiklikler yapılmasını ister. Çallı, Paşa'ya şöyle bir bakar, sonra cebinden bir çakı çıkarıp resmi baştan aşağı parçalar ve Paşa'ya döner:

— Paşam, ben ressamım. Resim yaparım, ilân değil, der ve çıkar.

Oysa Çallı, o sırada Enver Paşa'dan alacağı hediyeye muhtaçtı. Aydınların çoğu gibi parasızdı. Harp içindeki bütün aydınlar gibi sıkıntı içindeydi. Kimseye resim satamıyordu. O zamanlar ressamlar zaten yoksulluk içindeydi. Öteki aydınların da durumu daha parlak değildi. Kitap satışları durmuş gibiydi, yazarların kazanç

kalmamıştı. Ortada belli başlı iki dergi vardı: Biri savaşın ilk yıllarında hayli okunan «Türk Yurdu», öteki İttihatçılar'ın yardımıyla Ziya Gökalp tarafından çıkartılan «Yeni Mecmua».

Birincisi Turan'cılar'ın organı idi. Fakat geliri dergiyi çıkaranları bile beslemeye yetmezdi. «Yeni Mecmua» öyle değildi. Yazarlarına bolca telif hakkı öderdi. Harp içinde bellibaşlı edip, şair ve yazarlar bu dergi etrafında toplanmışlardı. Refik Halit'ten, Ömer Seyfettin'den, Celâl Sahir'den, Orhan Seyfi'ye kadar herkes orada idi. Bütün bunların fikir kaynağı Ziya Gökalp idi. Ziya Gökalp her gün burada müritlerine ders veren şeyh gibi etrafındakilere telkinler yapardı. Bu nedenle de, «Yeni Mecmua», o günün en değerli fikir ve sanat dergisi olmuştur.

Fakat aydın gençlerin en çok toplandığı yer Türk Ocakları idi. Türk Ocakları, milliyetçilik hareketinin bir merkezi olarak kurulmuştu. O zaman İstanbul'un en zengin kültür merkezi burası idi. Burada fikir ve sanat tartışmaları yapılır, konferanslar verilir, toplantılar düzenlenirdi. Ocağın önderleri, memlekette milliyetçilik hareketinin kurucuları olan Ziya Gökalp, Ağaoğlu Ahmet, Yusuf Akçora, Dr. Hüseyin Zade Ali Bey, Halide Edip, Şair Mehmet Emin ve baskaları idi. Ocağın başında ise, Hamdullah Suphi bulunuyordu.

Turancılar

Hamdullah Suphi eski bir Osmanlı aydını idi. Yaşayışı, düşüncüsü, hareketleri hep Osmanlıca idi. Türk Ocağı'nın başı olarak Türkçü görünür, fakat bunun gösteriş olduğu sırtırdı. Zaten bütün hareketleri yapmacıktı. Nutuk söyler gibi konuşurdu. Ocak başkanı gibi değil, aşiret reisi gibi davranırdı.

O vakit Türk Ocağı'nda tanıdığım insanlar içinde en sevimli olanı Halide Edip idi... Edebiyatta, özellikle romancılıkta büyük bir ün kazanmıştı. Vakur, kibar, idealist bir kadındı. Bir misyoner gibi siyahlar givinir, içimizde bir peri gibi dolardı. İyi bir hatipti. Kopuştuğu zaman dinleyicileri büyükler, onları fikirlerinin ardı sıra sürüklerdi. O da Türkçülük akımına katılmıştı. Hatta bir ara Turancılığa kadar gitmiş ve «Turan» adında bir de roman yazmıştı. Fakat Halide Edip, gerçekte hiçbir zaman Turancı olmamıştı.

Şair Mehmet Emin, son derece basit ve mütevazı bir adamdı. Toplu beyaz sakalı, çehresine bir ortodoks papazı manzarası verirdi. Toplantılara gelince, en önde ibreti bir sandalyeye

oturur, ellerini önünde bağlar, öylece put gibi sessiz ve hareketsiz dururdu. Söze hiç karışmazdı. Arada sırada bizlere en yeni yazdığı manzumesini okurdu. Manzumelerde hep büyük kelimeler kullanarak dinleyicileri etkilemeye çalışırdı. Fakat bunlara şiir denemezdi. Ne var ki, o günkü milliyetçi gençler onu kendilerinin en büyük şairi sayarlardı. Çünkü, «Ben bir Türküm, dilim cinsim uludur» sözünü ilk defa söyleyen o olmuştur. Gençler onu bir Türk şairi olarak severlerdi. Zaten iddiasız, ihtirassız, temiz ve namuslu bir adamdı. O devirde böyle kalmak bir meziyet sayılırdı. Yoksa o da istese, paraya boğulabilirdi. Fakat bütün meziyeti de, bundan ibaretti. Milliyetçilik cereyanı geçince, şair olarak adı unutuldu.

Ağaoğlu Ahmet, Azerbeycanlı idi. İçlerinde en zeki ve en bilgilisi idi. Yusuf Akçora da, Rusya'dan gelmişti. Aralarında en cahili ve en muhterisi o idi. Hüseyin Zade Ali Bey ise, en okumuşu, en olgunu ve en efendi olanı idi.

Fakat o dönemin önderi sayılan bu adamlar, kaderlerini İttihat ve Terakki'nin politikasına bağlamışlardı. Bu sebeple, İttihat ve Terakki ile birlikte söndüler ve silindiler. Yalnız Ağaoğlu, bir süre daha Atatürk döneminde ayakta kaldı ve çalıştı. Ama ne var ki, bu defa da Atatürk'e ayak uydurarak Turan'cılıktan uzaklaştı.

Osmanlı İmparatorluğu'nun çökmekte olduğu, her taraftan emperyalistlerin ülkemize saldırdığı ve memleket varolmak ya da yokolmak savaşını yaptığı bir sırada bu önderler, Türk Ocağı'nda gençlere Turancılık fikirlerini aşılamaya çalışıyorlardı.

Ziya Gökalp,

Vatan ne Türkiye'dir Türk'lere ne
Türkistan
Vatan büyük ve müebbed bir ülkedir
Turan...

şairini o vakit yazmıştı. Milliyetçilik önderlerinin ne inanılmaz hayaller ve ne güllüncü şekillere saptıklarını bundan daha iyi gösteren bir örnek olamazdı. Bu adamların ayakları yere değmiyor, gerçeği göremiyorlardı. Memleket ortadan silinmek tehlikesiyle karşılaşırken, onlar Turan hayallerine kapılabiliyorlardı.

Fakat Türk Ocakları'ndaki gençlerin çoğu bu ham hayale inanmıyordu. Onlar daha ziyade anti-emperyalist şairlere bağlıydılar. Emperyalistlerin memleketi yoketmek üzere olduklarını görüyorlardı. Onun için Emin Bülent'in,

Ey garbin cebini zalimi
Türküm ve düşmanım sana
Kalsam da bir kişi...

şairini ağızlarından düşürmüyorlardı. O vakitki milliyetçiliğin olumlu tarafı

hayaller arkasında koşacak hali yoktu.

Bu akıma karşı batıcılar, batı mecliyetini benimsemek gerektiğini iddia edenler vardı. Celâl Nuri, Abdülhak Cevdet, Süleyman Nazif bu akımı benimsiyorlardı. Onlara göre, Osmanlı İmparatorluğu çöktükten sonra, kurtuluş yolu batıya dönmek, Asya'ya, geçmişe arkamızı çevirmek, batılaşmaktır.

Bir de islâmcılar vardı. Bunlar İstanbul'da çıkan «Sebilürreşad» ve «Sıratı Müstakim» dergilerinin etrafında toplanmışlardı. En korkunçları Derviş Vahdeti idi. Bu adam, İngilizler namına ilerici hareketlere düşman kesilmişti. Islâmcıların en kuvvetli adamı da buydu. Fakat önderlerin büyük bir kısmı ve en nüfuzluları, Çarlık Rusya'sından gelmiş kimselerdi. Onlar gençliği Turan'a sürüklemeye çalışıyorlardı. Oysa o zamanki devletin böyle

M. Zekeriya Sertel, Atatürk dönemi günlerinde Basın-Yazarlar Cemiyeti ile birlikte Cumhuriyet gazetesinde memleketimizin fikir hayatını şekillendiren dergisini çıkarmıştır. İkinci dünya savaşı ortasına çıkan fasizm, Sertel'in fikir hayatına ve gazetesine büyük zarar vermiştir. M. Zekeriya Sertel, savaşın sonuna kadar yurt dışına gitmiştir.

M. Zekeriya Sertel, bu eserinde Atatürk dönemi günlerini anlatmış olayları aydınlatan ve Basın-Yazarlar Cemiyeti'nin birikim merkezi olan önemli bir eserdir. ANK'da bulunan bu eserin dikkatle okunması bir gazetecilik ödevi olacaktır.

mi, Şair Mehmet Akif'ti. Bunlar, Batı felsefesi sınırlarıyla Osmanlı İmparatorluğu'nun bir islâm toplumu haline getirmeyi umuyorlardı. Batıya bilime ve tekniğe düşmandılar.

İşte biz o zaman bu çeşitli akımlar içinde yetişiyorduk. Seçtiğimiz ve olumlu milliyetçilik yolu idi. Islâmcı hığa şiddetle karşıydık. Batıcılığın da çok görüşleri hoşumuza gidiyordu.

Fakat batı, emperyalist düşünceleri temsil ediyordu. Memleket emperyalistlerin elinde yarı sömürge iken, kapitalizasyonlar dururken batının kalkınmış yapmak kolay değildi. Batı Türkizm ve Turancılık da bizim için hayal gibi görünüyordu. Gerçekten uymuyordu. Yıkılmış bir imparatorluğun çocukları olarak yeni imparatorluklar peşinde koşmak bize güllüncü geliyordu. Onun için biz ideal olanı milliyetçiliği seçmiştik. Ne körü körüne

ZEKERİYA SERTEL'in HATIRALARI

Zekeriya Sertel cumhuriyetin ilk yıllarında...

Deniz'de
insanlar
en sevimli olanı
Edip idi...
Böyle bir perle
dolaşırdı...

rüne battı, ne körü körüne Türkçü ve Turancı. Her şeyden önce kendi milletimiz ve onun geleceği bizim için önemliydi.

Bununla beraber Enver Paşa hayaller peşindeydi. Almanlar'ın Avrupa'daki güç durumunu hafifletmek için büyük projeler ve gerçeküstü planlar arkasında koşuyordu. Bir yandan Mısır seferini tertip ederek yeni maceraya atılıyor, bir yandan Karpatlar'a ordular göndererek Avrupa Harbi'ne karışıyor, bir yandan da Kafkaslar'da büyük bir taarruz hareketine girişerek Turan yolunu açmak istiyordu. Memleketi de bu maceraların peşine sürükliyordu. Gerçeklere arkasını çevirmişti. Oysa, Arap memleketleri isyan halindeydi. Rumeli elden çıkmıştı. Düşman Çanakkale'ye asker çıkarmış, İstanbul kapılarını tehdit ediyordu. Böyle bir zamanda Turan hayallerine kapılmak, hem gültün,

rini dolduruyorlardı. Otomobillerde geziyorlardı. Apartmanlar yapıyorlardı. Harp zengini o zamanın en karakteristik tipi idi.

Kültür hayatımız da, Alman nüfuzu altına girmişti. Okullarda Almanca okutuluyor, aydınlar Almanca öğreniyordu.

O zamanlar gönüllere teselli veren tek olay, İngilizlerin Çanakkale'de durdurulması ve nihayet denize dökülmesi olmuştu. Bu zafer Almanlar'ın değil, Türklerin eseri idi. Onun için memlekette yaygın bir sevinç ve ümit yaratmıştı. Enver Paşa'nın Çanakkale'ye gönderdiği yazarlar ve edipler bu zafer etrafında destanlar, hikâyeler yazdılar. Halkın bozuk maneviyatını yükseltmeğe çalıştılar.

Terör devri

Fakat harp talihini değişmedi ve Birinci Dünya Savaşı'ndan yenilmiş olarak çıktık. Osmanlı İmparatorluğu parçalanmış, düşman yurdumuza girmişti. 30 Ekim 1918 günü imzalanan Mondros Mütarekesi gereğince İstanbul, İngiliz, Fransız ve İtalyan işgali altına girmişti. Limanda düşman gemileri demirlemişti. Sokaklarda silahlı düşman askerleri dolaşıyordu. Şehir bir karanlığa gömülmüştü. İstanbul halkı evi barkı yamış, çimlik sokakta kalmış bir insan durumundaydı. Ağır bir matem havası esiyordu. Kimse gülmüyor, kimse rahat ve geniş nefes alamıyordu. İnsanlar sevgiyi, gülmeyi, neşeyi, yaşamayı unutmuştu. Şehre çöken kabus, kalbleri dondurmış, hayatı durdurmuştu. İdare makinesi, düşman eline geçmişti. Savaş sorumlusu sayılan büyük küçük bütün İttihatçılar tutulup Bekirağa Bölüğüne atılmıştı. Bekirağa Bölüğü o vakte kadar siyasi hükümlülüklerin hapisanesi idi. İttihatçılar Bekir Ağa Bölüğü'ne girerken orada mahpus yatan Hürriyet ve İtilaf Partisi mensupları da dışarı çıkıyorlardı. Bunlar, emperyalistlerin uşağı olarak idare başına getirilmişler, Türk halkı na zulmetmeğe memur edilmişlerdi. Öntüne gelen tutulup mahkemelere veriliyor, sorgusuz sorusuz ölüme mahkûm edilip darağacına çekiliyordu.

Biz o sırada Nebzade Hamdi ile birlikte «Yeni Ses» adında bir gündelik gazete çıkarıyorduk. Gençlik, heyecanlıydık, füzütlüydük ve isyan halindeydik. Sansür'ün bu baskısına dayanamıyorduk. Nihayet bir gün kızdık, gazeteyi sansüre göstermeden çıkarmaya karar verdik. Halkı isyana davet eden beyannamelere benzer şiddetli vazılar ve çağrılar hazırladık, gazeteyi bunlarla doldurduk, basmaya verdik. Biz de İngilizlerin bulamayacakları dost evlerinden birine sığınarak saklandık. Ertesi sabah gazete İstanbul'un her tarafına dağıldı, büyük bir heyecan yarattı. İşgal kuvvetleri derhal harekete geçtiler. Buldukları gazeteleri toplattılar. Matbaayı basıp kıldıldılar. Bizi aradılar, fakat bulamadılar. Bizim bu hareketimiz, olumlu bir sonuç veremezdi. Bunu biliyorduk. Fakat duyduğumuz isyan ifade edememiş olmak, bizi boğmuştu. Bu bir nefes almaydı. O kadar...

Bu isyan geneldi. Kiminle konuşsamız, isyandan söz ediyordu. Bu işgale bir son vermek, İstanbul'u düşmandan temizlemek, herkesin yüreğini kaplayan en şiddetli istektir. Fakat ne yapmalı ve bu isyanı olumlu sonuç verecek bir biçime nasıl sokmalıydı. Bunun tek yolu örgütlenmektir. Öfke ile girişilmiş kişisel hareketlerden vazgeçmek, kuvvetleri birleştirmek, bir mukavemet hareketi yaratmak gerektil. Bu ihtiyacı herkes duyuyordu. Şurada burada çeşitli kimseler tarafından çeşitli örgütler kurma teşebbüsleri yapıyordu. Bu teşebbüsler gizli tutulduğu için kimse birbirinden haber alamıyordu. Meselâ bir tarafta Mustafa Kemal'in kendi tanıdıkları arasında örgüt kurmakta olduğu iştiliyordu. Fakat bunu pek dar bir çevre biliyordu. İttihatçılar, İsmail Canbolat'ın başkanlığı altında ayrı bir mukavemet hareketi yaratmağa çalışıyorlardı. Bir taraftan da göz doktoru Eşref Bey, İstanbul'da açıktan açığa çalışıyordu. Çarlık Rusyası'nın yıkılması, 1917 Sovyet Devrimi de memlekette gençler arasında etki uyandırmaktan geri kalmamıştı.

Yenilgiye uğrayan ordu dağılmış, askerler, ellerinde silahları ile Anadolu'ya yayılmıştı. Memlekette açlık ve sefalet hüküm sürüyordu. Bu objektif koşulların Türkiye'de de bir devrim için ortam hazırladığına inananlar, İstanbul ve Ankara'da çalışmağa başlamışlardı. Onların bir kısmı, işçi ile dağınık askerleri örgütlenmek için çalışıyordu. Almanya'dan gelmiş bir takım gençler de, İstanbul'da devrimci yayınlar yapıyorlardı.

Biz de bazı aydınlarla, o sırada bir örgüt kurmağa giriştik. Etrafımızda bir çok yurtsever aydın genç vardı. Bunlar bizi bir an önce örgüt kurmağa zorluyorlardı. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Bir kısmı ölümü dahil göze alarak her şeyi yapmağa hazırdılar. Kimi suikast tertiplenmeyi, kimi bankaları basıp örgüt için gerekli parayı sağlamayı öneriyordu.

Beş on arkadaş ilk toplantıyı bizim evde yaptık. Aramızda Köprülü Fuat, sonraları Atatürk'ün milli eğitim bakanlığını yapmış olan Hasan Ali

Yüceci ve yine Atatürk'ün ilk içişleri bakanlarından Ferit ve daha bazı gençler vardı. Ben o vakit Çağaloğlu'nda Abdullah Cevdet'in evinin birinci katında oturuyordum. Üstümüzde evsahibi olarak kendisi oturuyordu. İkimizin de iki üç yaşlarında küçük kızlarımız vardı. Hakkında pek fena sözler işitmiş olmama bakmıyarak Abdullah Cevdet'e saygı besliyordum. Ne de olsa, belirli bir şeye inanan ve inandığı şey için savaştan bir adamdı. Abdullah Cevdet ateist idi. Halk arasında dinin nüfuzunu kurmak gerektiğine inanıyordu. Aynı zamanda Türkçe'nin lâtın harfleriyle yazılması davasını ilk ortaya atan ve savunan oydu. Bu iki davası yüzünden Mısır'a sürgün edilmişti. Orada bile küçük bir dergi çıkarak bu davasını savunmaya devam etmişti. İstanbul'a döndükten sonra da ilk işi gene dergisini çıkarmak olmuştu. Aynı binada bulunduğumuz için aramızda iyi komşuluk ilişkileri vardı.

İhbar ediliyoruz!

Biz arkadaşlarla salonda toplu bir halde yeni kurulacak örgütün biçimini kararlaştırmak üzere hararetle bir tartışmaya dalmıştık. Birden kapı açıldı. Abdullah Cevdet'in küçük kızı babasının elinden kurtularak salona daldı. Babası da onun arkasından içeri girdi. Ve bizi toplantı halinde buldu. 24 saat sonra hepimiz İngiliz polisi tarafından tutulup Bekirağa Bölüğü'ne atıldık. Belli ki, mütarekede İngiltere'nin ajanlığını kabul etmek alçaklığına düşen ve İngilizler tarafından himaye edilen Abdullah Cevdet, efendilerine yaranmak için bu toplantıyı haber vermişti. Kendisine saygı duyduğum bu adam, bana böyle bir oyun oynamıştı. Bekirağa Bölüğü'nden tutulup eve döndüğüm zaman kendisiyle merdivenlerde karşılaştım. Sanki hiçbir şey olmamış gibi, beni güler yüzle selâmlamak istedi. Yüzüne tükürdüm:

— Yaptığın alçaklıktan utan, dedim.

Fakat onda utanacak yüz yoktu. Meşhur Türk edibi Süleyman Nazif onun için, yüzünün çopurunu ima ederek, «Cenabı hak hayâyı onun yüzünden turnakla kazamıştı» demişti. Kendisini savunmaya bile lüzum görmeden çekilip gitti. Çünkü suçu meydana idi.

GELECEK HAFTA :

BEKİRAĞA BÖLÜĞÜ VE
ANTIEMPERYALİST
MİTINGLER

insaninde ve Cumhuriyet'in kurucu üyesi Müdürlüğü yapmış, Yunus'un portresini kurmuş, daha sonraları bu devin izler bırakan «Resimli Ay» dergisi Savaşı sırasında yardımında bu gazetesi olan Tan'ın matbaasının mensupuna yol açan saldırıyı tertip eden Sabiha Sertel bu üzücü olayın hayatlarını orada sürdürmüş-

hatıralarını kaleme almıştır. Bu belgeleri gün ışığına çıkarmakla politik çekişmeler ile Türk milletinin yüzünü açklayan bu kitap hâlinde yayınlanacak ve okurlarına sunmak istenmektedir.

hem de zararlı ve tehlikeli idi. Nitekim memleket bunun zararını çekmekte gecikmedi.

Zaten içeride de, savaş uzayıp gittikçe yorgunluk ve sefalet artıyordu. Türkiye, Almanların bir sömürgesi olmuştu. Yalnız ordu ve donanmamız değil, ekonomimiz de Almanların eline geçmişti. O günlerin Alman Mısıre Bakanı Schaht, yeni bir ticaret sistemi icad etmişti. Türkiye ile Almanya arasında, alışveriş, mal mübadelesi usulü ile yapıyordu. Bu suretle Almanya kendi mallarını bize pahalıya satıyor, bizim ürünlerimizi düşük fiyatla alıyordu. Bu yüzden pahalılık, orta halkın erişemeyeceği yüksekliklere çıkmış, fakat üretici kazancını kaybetmişti. Yalnız savaşın doğurduğu yeni zenginler ve burjuvalar durumdan memnundular. Halk açıktan ve voksulluktan kınılarken onlar kesele-

BÜYÜK İNDİRİM

Dar gelirli emekçiler,
öğretmenler, memurlar,
öğrenciler

ANT

Dergisi'ni

84

Kuruşa
Okuyabilirsiniz

Yüzde 33 oranındaki bu indirimden yararlanmak için ANT'a derhal abone olmanız kâfidir.

ANT'A ABONE OLUNUZ

Sadece Şubat ve Mart aylarında uygulanacak olan özel abone tarifemiz şöyledir:

YILLIK : 44 Lira

6 AYLIK : 22 Lira

3 AYLIK : 11 Lira

Abone bedelini havale kâğıdının arkasına açık adresinizi ve mesleğinizi yazarak «ANT DERGİSİ — P.K. 934 — SİRKEÇİ — İSTANBUL» adresine gönderdiğiniz takdirde çıkacak ilk sayıdan itibaren ANT'ı 84 Kuruş'a okumanız mümkün olacaktır.

CİLTLERİNİZİ ALDINIZ MI?

ANT'ın cilt kapakları ve ciltlerinin dağıtımına devam edilmektedir. İstanbul'da bulunan okurlarımız bizzat dergi idarehanesine gelerek cilt kapaklarını 15 lira, ciltleri ise 50 lira karşılığında alabilirler. Taşrada bulunan okurlarımız ise taleplerini bildirdikleri takdirde müracaat sırasına göre cilt kapakları 15 lira, ciltler ise 50 lira ödemeli olarak adreslerine gönderilecektir. Ancak, taşradaki okurlarımızın açık adresleriyle birlikte posta ve ambalaj masrafları karşılama üzere her cilt kapağı için 3 lira ve her cilt için 5 liralık posta pulunu «ANT Dergisi — P.K. 934 — SİRKEÇİ — İstanbul» adresine göndermeleri gerekmektedir.

Ellerinde ANT'ın ikinci cildine alt 26 dergilik koleksiyonu bulunan okurlarımız da, bunları idarehanemize getirdikleri takdirde ciltleme masrafı ve yıpranma payı karşılığı da dahil olmak üzere 20 lira fark ödemeleri halinde ANT'ın ikinci cildine sahip olabilecekler ve ayrıca ciltleme külfetinden kurtulacaklardır.

Türkiye'de ilaç soygunu, artık en sağdaki kuruluşların dahi kabul ettiği bir skandal haline almış ve mesele «meczis araştırması» konusu olmuştur. Çalışmalarına devam eden Millet Meclisi Araştırma Komisyonu Başkanı AP Gümüşhane Milletvekili Sabahattin Savacı, yaptığı açıklamada «Yabancı sermayenin kötü işlediği yönlerden birinin de ilaç sanayii olduğu kanastı bende hâkim bulunmaktadır» demiş ve ortalama kâr haddi yüzde 35'i bulan ilaç sanayinin tam bir soygun mekanizması halinde çalıştığını bildirmiştir.

Aslında bu, sadece Türkiye'ye özgü bir soygun olmayıp dünya çapındadır.

Nitekim Uluslararası Kimya İşçileri Federasyonu (I.C.F.), bütün üye sendikaları kendi ülkelerindeki ilaç vurgununa karşı bir kampanya açmağa çağırmıştır. Bu çağrı, I.C.F'nin, ilaç endüstrisinin ilaç fiyatlarını tebliğ etme çabalarına karşı açtığı uluslararası kampanyanın bir parçasıdır.

İlaç soygunu dünya çapında yürütülüyor.

Günümüzde ilaç fiyatları, dar gelirli vatandaşlara büyük külfetler yüklemektedir. Bio-Kimya ve ilaç tedavisini büyük ilerlemeler yaptığı bir çağda bile, tüm bu kolektif nimetlerin kışkırtıya yüklediği masraf dayanılmaz bir seviyeye erişmiştir.

ICF Genel Sekreteri Charles Levinson bu konuda «İlaç fiyatları — milletlerarası bir skandal» başlığı ile yazdığı bir yazıda şu önemli açıklamalarda bulunmaktadır:

«Amerika'da beş tanınmış firmaya karşı, ilaç fiyatlarını yükseltmek ve bazı «harika» antibiyotikler üzerinde tekel kurmak istedikleri için dava açılmıştır. Davalar Cyanamid, Pfizer, Bristol, Upjohn ve Olin Mathieson firmalarıdır. Amerikalı adliyesinin açıkladığına göre, bunlar, 100 adet terracycline antibiyotik tabletini, maliyet fiyatlarının değişmesine rağmen senelerce toptan 30.60 dolar, perakende 51 dolar üzerinden satmışlardır.

İngiltere'de ilaç skandalı böyle bir seviyeye erişmiştir ki,

İngiliz Hükümeti, ilaç sanayinin denetlemek üzere bir komisyon kurmak zorunluluğunu duymuştur. Komisyonun elde ettiği sonuçlara göre, ilaç firmaları üç sene içerisinde yekünü bir kaç milyon sterline varan fazla kâr sağlamışlardır.

Hizmet için değil kâr için ilaç imalatı

İlaç fiyatları konusunda soruya çekilen Kanada Cyanamid Müdürü S.T. Stevel, ilaç imalatçılarının maliyet pazarlamak için harcadıkları her kuruşun müşteriden çıkartıldığını itiraf etmiş ve «Biz kâr etmek için bu iş yapıyoruz» demiştir. İtalyan, Alman, Hollanda ve İskandinav yetkilileri de kendi ilaç imalatçıların fiyat politikası karşısında tedbire başvurmak zorunda kalmışlardır. İtalya gibi bazı ülkelerde patent diye bir şey yoktur, ve firmalar patentli ilaçları başka isimler altında ve çok yüksek fiyatlarla başta İngiltere ve Amerika olmak üzere yabancı pazarlara sürmektedirler.

İlaç fiyatlarını etkileyen başka faktörlerden biri de, ilaçların uluslararası kimya isimleri yerine, aydurlmuş ticari isimlerle piyasaya sürülmesidir. Daha iyi ve daha güvenilir ilaç temini ile hiçbir ilgisi olmayan bu ticari oyun, iki çeşit ilaç arasında alıcının zararına büyük farklar yaratmaktadır. Mesela Amerika'da Schering Firması, 1000 Chlorotumeton tabletini eczacılara 20.50 dolara satmaktadır. Oysa aynı miktar ilaç kimyevi ismi ile 1.40 dolara satın almak mümkündür. 1000 Serpasil hapı için CIBA 39.50 dolar istemektedir. Oysa Resperhe adı altında aynı ilaç 0.69 dolara almak mümkündür. Mitoron ve Eguanli gibi müsekkinlerin 1000 tabletli 61 dolara satılmaktadır. Oysa kimyevi ismi ile aynı miktar ilaç 20 dolara alınabilir. Belki de en önemli antibiyotik olan Tetrazycline, senelerce Bristol, Pfizer ve Cyanamid şirketleri tarafından kapsülü 30 cent'e satılmışlardır. Perakende satış fiyatı ise 50 cent'tir. Oysa bu ilacın kapsülü 1 cent'e mal edilmekte ve üç firma bundan yüzde 3000 kâr sağlamaktadırlar.

Dexadrine isimli ilaç ise Smith, Kline ve French firmaları tarafından muazzam bir reklam kampanyası ile satışa çıkarılmış ve Amerika'da bir

Dönmezer'den

Başın davalarının gedikli bilirkişisi Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer ile benzeri ulemanın nasıl bir zihniyete sahip olduklarını ortaya koymak üzere geçen sayıda bir bilirkişi raporu yayımlanmıştır.

Bu hafta da, yine Dönmezer'in bir kitap hakkında verdiği bilirkişi raporunun adil Türk yargıcı önünde nasıl iflas ettiğini açıklıyoruz.

Fransız profesörlerinden Henri Levebyre'nin «Le Marxisme» adlı eseri, «Sosyalist Dünya Gözüşü» adı ile Erol Aydınlik tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Hür Yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Cumhuriyet Savcılığı, Dönmezer'den aldığı bir bilirkişi raporuna dayanarak, kitabın çeviricisi hakkında «siyasi planda sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakküm tesisini icap ettiren komünizmi bir gaye olarak takdim eden eseri, gayenin tahakkuku ve cezai takibatın kurtulmak gayesiyle kasdi değışiklikler yaparak maksadı pek açık izah eden önsöz ve «marksizmin politikası» faslına da birakarak dilimize çevirdiği ve bu suretle komünizm propagandası yaptığı, memleket içinde kurulmuş ekonomik ve

sosyal temel nizamları devirmek gayesi güttüğü» iddiasıyla İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açmıştır.

Mahkeme heyeti, duruşma sırasında kitabın yeniden bir bilirkişi kuruluna inceletirilmesi karar vermiş ve Dönmezer ile birlikte Prof. Adnan Suner ve Prof. Dr. Ekrem Özelmas'dan kurulu üç kişilik bir bilirkişi kurulu teşkil etmiştir.

Yapılan inceleme sonunda Prof. Suner ve Prof. Özelmas, 23.12.1966 tarihli raporlarında şu mütalâayı vererek kitabın yayının suç teşkil etmediğini bildirmişlerdir:

«Propagandanın halk yığınlarına hitap eden, kendisine mahsus tekniği ve prensipleri dahilinde ısrarla edilen teşkilatlı bir faaliyet olduğu belirmiştir. Bu faaliyette aklı değil, hisse hitap olmaktadır. Propaganda olayların hakiki veçheleri ve realitesinin ortaya konulması gayreti değil, tamamen zıt bir hedef güden bir gayret olarak karşınıza çıkmaktadır. Böyle oluncu ilmi bir araştırmanın aksiyon ifade eden propaganda sayılması gayrimümkün görülmüştür. Esasen anayasa, 21. maddesinde «herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğ-

SOYGUNU

- Peynemelel bir soygun sebekesi halinde çalışan ilaç firmaları bütün ilaçları sadece isim değiştirerek fakir insanlara yüzde 3 bin kârla satmaktadır. Bu soyguna karşı dünya çapında kampanya yürütülmelidir.

2.60 dolara, perakende 40 dolara satılmaktadır. Bu kadar pahalı olan ilacı Dextroampetamine adıyla 1000'i 75 cent'e, perakende 1.50 dolara almak mümkündür.

İlaç fiyatları Avrupa'da Amerika'ya göre daha ucuzdur. Nitekim Amerika Supply Board, Ocak 1960 Temmuz 1962 arasında ilaçlarını Avrupa'dan alarak 11 milyar dolar kâr sağlamıştır. Bununla birlikte, Avrupa'da da kimyevi isimli ilaçlar ticari isimli ilaç arasında farklar aynen mevcuttur. Cenevre'de 20 Dexadrine tableti 4.30 İsviçre Frangı olup aynı miktar ilacı Dextroampheta adı altında 1.30 İsviçre Frangına temin edilmektedir.

Doktor ve eczacılar soyguna alet ediliyor.

İlaç sanayinin ilaçları ticari isimle sürme kampanyası İngiltere'de de başarılı olmuş, kimyevi isimli ilaç kullanışın-

da devamlı düşüş görülmüştür. 1966'da yazılan reçetelerin yüzde 73'ü ticari isimli ilaçları kapsamaktadır. Oysa bu oran 1948'de sadece yüzde 0.2 idi. Bu yüzde 73'ü içinde Milli Sağlık Servisi reçetelerinin yüzde 95'i vardır. Amerika'da her 10 doktordan 9'u ticari isimli reçete yazmaktadır. İtalya, Fransa, Almanya, Hollanda ve İsviçre'de kimyevi isimli reçete yazan doktor nadirattan sayılmaktadır.

Bunun nedenlerinden biri, günümüzde doktorların bu çeşit reklâm yayımlarına kendilerini kaptırması olmalıdır. Amerika'da ilaç sanayinin, ticari isimli ilaçların reklâmı için doktor başına senede 3 bin dolar harcadığı hesaplanmıştır.

Bu oyunlara eczacıların da katılmasının nedeni kolaylıkla anlaşılabilir. Çünkü ilaç fiyatına, toptan fiyat üzerinden yüzde 75'e kadar çıkan kâr eklenmektedir. Toptan fiyat ne kadar yüksek olursa, eklenen kâr haddi de o kadar yüksek olmaktadır. Tabii böylece yalnız ticari isimli ilaçlar hastalara satılmaktadır, hattâ reçetede kimyevi isimli ilaçlar kullanılsa da, özellikle belirtilmiş olsa dahi...

İlaçtaki kârların yükseldiğini

gösteren bir gerçek de Amerika'da ilaç sanayinin yatırımından elde ettiği kârın 2. sıradan birinci sıraya yükselmesidir. Yatırımın ... ler çıktıktan sonra net kârı 1965'de yüzde 21.1'dir. Böylece ilaç, Amerika'da en kârlı sanayi olan otomobil sanayinin yerini almıştır.

İlaç sanayii, çalışması ve yapısı itibarıyla uluslararası nitelikte en ağır basan sanayilerden biridir. Görünürde dünyanın bütün beldebaşı firmaları yabancı ülkelerde yan firma teşkilâtı ve satış şubeleri kurmuşlardır. Yabancı firmalara verilen patent ve satış lisansları da bu soygun sebekesini geliştirmektedir.

İlaç firmalarının çoğu dışarıya doğrudan doğruya satış yapmak yerine yabancı ülkelerde yan firma kurmak yoluna gitmektedirler. Hatta, yabancı yan firmaların imal ettikleri ilaçlar yeniden ana memleketlere ihmal edilmektedir. Çünkü bu ülkelerde işçi ücreti, gelir vergisi ve patent ücreti çok daha düşüktür.

İngiliz Milli Sağlık Servisi'nin yazdığı reçetelerde yer alan ilaçların yüzde 49'u İngiltere'deki Amerikan şirketlerine, yüzde 14'ü İsviçre şirketlerine, yüzde 2'si İngiliz şirketlerine atılır.

Fransız ilaç sanayinin hemen hemen yüzde 45'i çoğunluğu Amerikan olan yabancı kampanyaların elindedir. Buna karışık 48 Fransız şirketi de özellikle Ortak Pazar ülkeleri, İngiltere, İspanya ve Amerika'da olmak üzere, yabancı ülkelerde faaliyet göstermektedir.

Bütün dünyada mucadele kampanyası açılıyor.

İspanya'da ilaç sanayine yatırılmış sermayenin yüzde 50'si yabancıların elindedir. Bunlar İsviçre, Alman, Amerikan, İtalyan, Fransız, Hollanda, İngiliz, Danimarka ve Portekiz firmalarıdır.

İtalya ve Almanya'da Amerikan firmaları ilaç sanayinde büyük yer tutmaktadır. Bunlar birçok yan firmalar kurmuş olup Amerikan ilaç firmalarının Ortak Pazar ülkelerine yatırımını hızla artırmaktadır. Hesaplar incelendiğinde, bu Amerikan devlerinin gelecekte dahilden

çok yabancı ülkelere yatırım yapmak niyetinde oldukları anlaşılmaktadır.

İsviçre büyük bir ilaç sanayine sahip olan ufak bir ülkedir. Dünyanın en büyük ilaç firması, İsviçreli Hoffman-La Roche AG olup 14 bin'in üzerinde işçisi vardır ve ciro 600 milyon dolar civarındadır. Hoffman-La Roche'un adamlarının sadece yüzde 25'i İsviçre'de çalışmakta ve imal ettiği ilaçların sadece yüzde 3'ü İsviçre'de satılmaktadır. En büyük yan kuruluş New Jersey (Amerika)'dadır. Diğerleri İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya, İspanya, Kanada ve Meksika'dadır. Diğer İsviçre ilaç firmaları CIBA, Sandoz, Geigy ve Dr. A. Wander S. A.'nın da tutumı aynıdır.

Böyle uluslararası bir endüstrinin dikkatle planlanmış uluslararası bir programı olduğu muhakkaktır. Üretim, tesvik ve ticari isim temelde oturma fiyatlaması politikaları, merkez olarak kontrol edilir ve kararlaştırılır. Firmalar, dünyada geçerli şartlara göre bir dünya stratejisi uygularlar. Ve ... ülkelerden sevda, çoğunlukla halka açıklaştırmayan hesap raporlarının hükümete verildiği coğrafi bölgeler Amerikan Hükümeti tarafından yapılan fiyatlandırma ihvanları, bu firmalar arasında fiyat tesbiti ortaklığı gösterir.

Bu kârları edercesine yürütülen bu soyguna karşı kanun tedbirleri aldırarak içta uluslararası bir kampanya gereklidir. Fiyat kontrolünü hükümetler yapmalıdır. İtalya, İsviçre, Finlandiya gibi ülkelerde dahi ticari ve kimyevi isimli ilaçların fiyatları arasındaki fark büyüktür.

Az gelişmiş ülkelerdeki insanlar ise, ufacık gelirlerinin modern reklâm tekniklerinin bencilikle ilağ firmaları tarafından yağma edilmesine karşı korunmuş değillerdir.

İlaç soygununa karşı uluslararası bir kampanya yürütülmesi ve ticari isimli ilaçlar yerli kimyevi isimli ilaçlar tavsiye edilmesi suretiyle, sosyal bakımdan daha elverişli bir politikanın başlatılması sağlanabilir. Bu kampanya bütün ülkelerde derhal başlatılmalıdır.

bir "hapsedile!.. fetvası daha!

retme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahip bulunduğu hükümleri muhtevirdir. Bu itibarla ve yukarıda mârûz esab muvacehesinde sözü geçen «Soyalist Dünya Görüşü» adı altında tercüme edilen eserler propaganda mahiyeti taşımadığı ve tercüme yapıldığı bir propaganda yapmış sayılmayacağı ve bu sebeple olayda Türk Ceza Kanunu'nun 142. maddesinin unsurlarının mevcut bulunmadığı kanaati ve mütalâasıyla işbu müşterek raporumuz saygıyla arz ve takdim kılınmıştır.

Buna karşılık, Süfî Dönmezer, kitabın yayını suç teşkil ettiği hususunda ısrar ederek özette şu muhalefet şerhini vermiştir:

«Eserin bir ilim adamı tarafından kaleme alındığı muhakkaktır. Ancak, bu ilim adamı, eserinin, selundaki mukaddemede de açıklandığı üzere, bu eseri kaleme alması bulundugunu bizzat kitabın aslının önsözünde açıklamıştır: «Marxçılık hakkındaki bu izah, bir marxçının eseridir. Demek oluyor ki, burada marxçılık bütün genişliği ve kanunlarının gücü ile savunulacaktır» demektedir.

Açıka anlaşılmaktadır ki, kitap marxizme iman etmiş ve insanmış bir kişinin buna karşılık teşkil eden görüşlere karşı marxizmi savunmak, bütün gücü ile savunmak üzere kaleme almış, okuyucuları marxizmin gücüne, üstünlüğüne ve marxizmin tatbikatını ifade eden rejimin üstünlüğüne ve o rejimin uygulanması gereğine inandırmak, kandırmak amacını da, bizzat, kendiliğinden, ihtiva eden bir kitap durumundadır.

Gerçi müellif bu savunmayı yaparken hakikatın objektif ve rasyonel araştırılması seviyesinde kalacağını da ayrıca söylemektedir. Ancak bunu söylemesinin tabii sayılması gerektigini anlamak kolaylıkla mümkündür. İlimde muayyen doktrinler icra olunurken bazı müelliflerin kendi ideolojik kanunlarını, eğilimlerini belirtecek ve okuyucuları bunlara inanacak surette bir davranış gösterdiklerine bazan tesadüf olunur. Bu gibi hallerde eserin esas ilmi hüviyeti, aynı zamanda «bir görüşü etkili olarak açıklamakta bulunması» hakikatını ortadan kaldırmaz.

Marxizmi ve onun tatbikatını teşkil eden komünizmi çok belirli bir eğilim içinde izah et-

mek amacını güden ilmi hüviyetteki bu eser, aynı zamanda telkini niteliktedir; okuyucuları marxizme inandırma yönünü ve amacını tam olarak taşımaktadır.

3. Ağır Ceza Mahkemesi, birlikteli raporlarını inceledikten sonra Dönmezer'in mütalâasını yersiz bularak kitabın suç teşkil etmeyeceği kararına varmış ve sanığı beraat ettirmiştir.

Aynı zamanda, gedikli birlikteli Dönmezer'in zihniyetinin mahkûmiyeti anlamına gelen mahkeme kararında özette şöyle denilmektedir:

«Kitap üzerinde yapılan tetkikat neticesi iki profesör tarafından tanzim olunan raporların lehe olan katıyet ve sarahatı karşısında Profesör Süfî Dönmezer'in ve C. Sevedici'nin aleyhe olan mütalâalarının kabule sayan ve aleyhte tecelli eden raporun suçun subûtu-na kanaat verecek mahiyette bulunmadığı netice ve kanaati-ne varılmış, mazmunun memleket içinde müesses iktisadi ve ya içtimai ve hukuki nizamları devirmeğe, yok etmeğe ve bir içtimai sınıfın diğer içtimai sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeğe veya içtimai bir sınıfı ortadan kaldırmağa ma-

tuf bir hareketle bulunmadığı, yaptırılan tetkikat muhtevası 16.5.1967 ve 23.12.1966 tarihli rapor münderecatından, lehine en kuvvetli bir delil teşkil etmiş bulunmaktadırlar.

Ve yukarıda da tebarüz ettirildiği üzere, aleyhe vâki raporun suçun subûtu-na kâfi, kat'i bir delil mahiyetinde bulunmadığı ve aleyhine hüküm tesisine kâfi gelecek subut delili olarak da kabul edilememiş bulunmaktadırlar.

Sanığın tercümesini yaptıran yazıda komünizm propagandası yapmak veya komünizmi övmek maksadıyla ve bu kasda makruh olarak hareket etmiş ve aleyhine hüküm tesisine kâfi gelecek subut delili olarak da kabul edilememiş bulunmaktadırlar.

Dünyaca tanınmış bir bilim adamının eserini dahi «propaganda» sayarak bu eseri Türk halkına kazandırmış olan bir kimsenin 15 yıla kadar hapsine fetva verebilen Dönmezer'in marifetleri bu kadar da değildir. ANT'nin flerideki sayılarından yeni örnekler verilecektir...

Vietnam halkı, Amerika'nın bütün insanlık dışı saldırılarına büyük bir metanetle direnmekte, boyun eğmemektedir...

"KUZEY VIETNAM'DA NELER GÖRDÜM?,"

New York Observer Dergisi'nin özellikle Uzakdoğu raporlarıyla tanınan yazarı Olivier Todd, geçenlerde Kuzey Vietnam'a giderek 31 ay kadar hayat ve Vietnam halkının Amerikan emperyalizmine karşı mücadelede aldığı büyük başarıları, Todd, dönüşünde, izlenimlerini New York Review Dergisi'ne bir mülakat vererek açıklamıştır. Behcet Tanç'ın Türkçeleştirdiği bu ilgi çekici mülakatı özetleyerek yaymıyoruz:

● Kuzey Vietnam'a ne zaman gittiniz ne kadar kaldınız?

— Kuzey Vietnam'a 22 Ekim'de geldim ve 57 gün kaldım. Aslında üç haftalık bir ziyaret için davet edildiğim halde, bu sürenin incelemelerim için yetersiz olduğunu açıklayınca, Kuzey Vietnam yöneticileri bu süreyi uzattılar. Bisikletle ya da yaya olarak yaptığım geziler hariç tutulursa, sadece otomobille 3 bin kilometreden fazla seyahat ettim. Doğuda Hayfong'a kadar, batıda ise hemen hemen Laos sınırına kadar gittim. Fotoğraf çekme yasası dışında, arzuladığım gezi programı tümüyle gerçekleştirildi. Gazetecilere, bir kaç ufak istisna hariç, sansür uygulanmamış, bende büyük hayret uyandırdı. Kendimi, savaş içindeki Hanoi'de, Doğu Berlin'den daha özgür hissettim. Şehirde kuvvetli bir güvenlik sistemi olmakla beraber, asla bir polis terörü havası yoktu. Bakanlıkların önünde sadece birer muhafız vardı. Kanımca, bunun nedeni, yöneticilerle halk arasında içten ilişkiler bulunmasıdır.

● Savaş Hanoi halkının işini ve yaşamını ne şekilde etkilemiştir?

— Tabii ki, Hanoi, savaş içindeki bir başkentin tüm özelliklerini taşımaktadır. Ancak, buna rağmen, şehirde normal hayatı sağlamak için başarılı bir çalışma yapılmaktadır. Sinema, tiyatro ve kahvehanelerde normal bir şehir hayatının akışı görülmektedir. Amerikan bombardımanları sonunda meydana gelen yıkıntılar derhal temizlenmekte, tahrip edilen bina ve sokaklar onarılmaktadır. Savaş başka yönlerden de halkın yaşamını etkilemektedir. Örneğin, ailelerin çoğu bölünmekte, karı koca uzun süre birbirini görememektedir. Çocukların çoğu şehir dışına çıkartılmıştır. Hanoi'de 30 bin kadar çocuk kalmıştır. Bunlar da, ailenin yaşlı fertlerine göz kulak olmak için bırakılmıştır. Yiyecek maddeleri vesikaya bağlanmıştır. Ancak, yiyecek durumu, önceden sandığım kadar vahim değildir. Çocukların çoğu Kuzey Vietnam halkını aç bırakmak hususunda başarı gösterememişlerdir. Başlıca besin maddesini teşkil eden pirincin şahıs başına aylık dağıtımı 10 kilo ile 25 kilo arasında değişiyor. Domuz

Kuzey Vietnam'da bir kişinin aylık pirinç ihtiyacı 10 ilâ 25 kilo arasında değişmektedir. Amerika'nın, Vietnam halkını aç bırakarak düze getirmeğe çalışmaktadır. Ama boşuna gayret...

eti ayda 300 gram üzerinden dağıtılıyor. (Savaş sırasında Fransa'da şahıs başına dağıtılan et miktarı 288 gramdı.) Bazı ağır işlerde çalışanların aylık et ihtiyacı ise 3 kiloya kadar çıkıyor. Şeker tüketimi son derece kısıtlanmıştır. Adam başına ayda yarım kilo veriliyor. Vesikaya bağlanmamış besin maddeleri ise piyasada güçlükte bulunabiliyor. Bir de Vietnam'lıların

hemen her yemekte kullandıkları ve Ngoc Manh dedikleri bir bahık sosu var... Amerikan 7. Filosu'nun Vietnam sahillerinde dolaşması balıkların çalışmasını engellediğinden bu maddenin de kıtlığı hissediliyor. Bunlara karşılık, tropikal bir ülke olduğu için Kuzey Vietnam'da sebze ve meyva oldukça bol ve çeşitli... Anlayacağınız, pekâlâ geçinip gidiyorlar. Hiç kimse aç

Emperyalizme kafa tutan büyük asker Giap kimdir?

Hüseyin BAŞ

Kuzey Vietnam Demokratik Cumhuriyeti Savunma Bakanı Vo Nguyen Giap, bugün 52 yaşındadır. Giap 25 yıldır, önce Fransızlara, sonra da Amerikalılara karşı sürdürülen savaşın bütün yükünü omuzlarında taşımış ve bu savaşın aynı zamanda beyni ve sembolü olmuştur. Kuzey'e yağdırılan milyonlarca ton bombaya rağmen, Vietnam halkının dünyaya parmak ısırtan harikulade direnci, Güney'de Amerikalıya hiç beklemediği anda en ağır darbeleri indiren gerillaların yürekli sevası, biraz da Giap'ın eseri, onun hayatıdır.

Giap hakkında ilk izlenimler, uzun yıllar Bao Dai'nin başbakanlığını yapmış olan Buu Loc'a ait. Yer, 1930'larda sömürgeciliğin en karanlık devrini yaşayan Hanoi'dir. Giap 16 yaşındadır. Fiziksel yapısının sağlamlığı, müthiş çalışma gücü, zekasının doymak bilmiyen öğrenme eğilimi, çevresinde bulunanları şaşırtmakta, hayranlığını çekmektedir. Sosyalist

İhtiden ölmüyor. Şaşırtıcı olan bir noktada da, savaşa rağmen insanların sıhatli ve neşeli görünüşleri... Savaşlar sırasında normal olarak artması gereken verem hastalığındaki düşüş dikkati çekici. Sonuç olarak şunu söyleyebilirim: Bir çok alanlarda hayat standardında düşüş yok. Söylediklerim propaganda değil, gözlerimle gördüğüm gerçeklerdir. Şurası muhakkak ki, Kuzey Vietnam'lılar 1967 yılında 1945'e göre çok daha iyi besleniyorlar.

● Son iki üç yılda Kuzey Vietnam'da görülen sosyal gelişmelerden bahsedebilir misiniz? Savaşın bu konudaki etkisi ne olmuştur?

— Eminim ki, savaş bir çok alanlarda gelişmeyi engellemiş bulunmaktadır. Vietnam'lılar okul çocuklarının sayısında artış ve sağlık hizmetlerinde gelişme olduğunu söylüyorlar. Başkalarının bu iddialara inanıp inanmamaları beni ilgilendirmez. Ancak ben inanmamak için hiç bir sebep bulamıyorum. Gördüğüm kadıyla, köylerde dahi işletmeler kurulmuştur ve okullar eğitim faaliyetine normal olarak devam etmektedirler. Üretim hızla artmaktadır. Ve en hayret verici husus da, savaşa rağmen Vietnam'lıların sosyalizmin kuruluşu yolunda ısrarla çalışmalarıdır. Kanıma göre, savaş, diyalektik bir biçimde, köylük bölgelerde şehirleşmeyi ve teknolojik gelişmeyi sağlamıştır. Demokratik açıdan da savaş, eyalet ve köylerde merkeze körlüküne bağlı olmadan mahalli yönetimlerin gerçekleştirilmesine yardımcı olmuştur. Savaşın sosyalizmin gelişmesinde ve gerçekleştirilmesinde bu kadar önemli bir rol oynaması, Amerika'nın hiç akıllarına getirmedikleri bir noktadır. Savaş, kalifiye Hanoi işçilerinin, okuma yazma bilmekten başka kültürü olmayan köylülerle temasa geçmelerini zorunlu kılmıştır. Teknisyenlerin ve aydın züm-

VO NGUYEN GIAP
-- Efsanevi gerillacı --

düşünceler o sıralarda üniversite gençliği arasında henüz gerektiği ölçüde yaygın değildir. Giap hiç bir partiye girmemiştir. Buna rağmen, Fransız sömürge yönetimince yine de iyi gözle görülmemektedir. Nitekim bir süre sonra, genç üniversitelerin istediği burs reddedilecek ve böylece Giap hayatını kendisi kazanmak zorunda kalacaktır. Fakat Giap, öğrenimi bırakmak niyetinde değildir. Nitekim çok geçmeden bir fırsatı bulacak, bir yandan özel bir öğretim kuruluşu olan Thang - Long'da Fransızca, matematik ve tarih dersleri vererek hayatını kazanırken, öte yandan o sıralarda yeni açılan Hukuk Fakültesi'ne girecektir.

Giap'ın efsaneler üstüne temelendirilen bir Vietnam tarihi yazmak isteği dışında iki tutkusu vardır: Genel tarih ve strateji... Genç üniversitenin o sıradaki tek mesalesi, ileride askerlik sanatının nirengi noktalarından biri olacağını aklına bile getirmeksizdir. Clausewitz'den eski Çin'e, Napolyon'a kadar bütün eserleri okumak olmuştur. Ama Giap derslerini de ihmal etmemekte, son derece yoksul olmasına rağmen, fakülte'deki öğrenimini başarıyla sürdürmekten de geri durmamaktadır.

Fakülte'deki profesörlerin çoğunun hayranlığını çeken Giap'ın tek düşüncesi, bir burs kazanarak öğrenimini Paris'te tamamlamaktır. Ne var ki, Giap bu isteğini yerine getiremeyecektir. Guillaın adındaki bir profesör, yazılı sınavda parlak derece almasına rağmen Giap'a kancayı takarak sözlü sınavda başarı tanımayacak ve böylece de şüphesiz far-

kında bile olmadan tarihin akışını değiştirecektir.

Gerçekten de Giap, Paris'te öğrenim imkânlarını kaybettiğini anlayınca, haksızlık ve adaletsizliğin de itisiyle kendisini bütünüyle politikaya verecektir. Fransa'da o sıralarda «Halk Cephesi» hüküm sürmektedir Vietnamlı aydınlar, «Halk Cephesi»nin getirdiği atmosfer içinde sol düşüncelerini geliştirmektedirler. Direngi derinden derine olmaktadır. Bu arada 1939 - 45 savaşı patlak vermiştir. Hindistan'da Japonlar işgal etmiştir. Vişî Hükümeti temsilcisi Amiral Decoux zalim polisiye Vietnam'ın baş belâsıdır.

Vişî polisi çok geçmeden sefil bir oyunu sahneye koymuştur. Giap ve yeni evlendiği genç karısı hapse tıkmıştır. Giap, bir süre sonra hapisten kaçmış, fakat genç karısı polis işkenceleri ile trajik bir biçimde can vermiştir. Yıl 1940'tır.

Giap bundan sonra Çin'e geçmeyi başarmış ve o sıralarda bütün Vietnamlı devrimcilerin umudu büyük vatanperver Nguyen Ai-quoc'un, yani Ho Si Minh'in saflarında yer almıştır. Birbirine sıkıca bağlanan iki devrimci, Vietnam'ı sömürgeci den kırtarmak amacıyla Tonkin'de bir gerilla ordusunun nüvesini kurmayı kararlaştırmışlardır.

Böylece 1941'de Tonkin dağlarındaki bir mağarada Vietnam Doe Lap Dong Minh, yani Viet - Minh ortaya çıkmıştır. Amaç, Japonları ve Fransızları koymak ve Vietnam Demokratik Halk Cumhuriyeti'ni kurmaktır. Devrimci nüve, ilk kez kendisine politik bir çizgi çizmiş ve Giap ilk gerilla hareketini organize etmiştir. Giap, dört yıl gibi kısa

sürede 34 kişiden ibaret olan ilk gerilla grupunu akıl durdurucu bir sabır ve inatla, güçlü ve düzenli bir Viet - Minh ordusu haline getirmiştir. Giap, bu başarıya Çin modelinden esinlenerek ulaşmış ve şu basit, fakat kesin ilkeyi asla gözden kaçırmamıştır: Ulus bütünüyle faşizme karşı harekete geçirilmelidir. Burada söz konusu olan topyekûn, yediden yetmişe bir seferberlik, bir halk seferberliğidir.

25 Ağustos 1945'te Japon yenilgisinden on gün sonra Viet - Minh bütün Vietnam'a hâkim durumdadır.

Ne var ki, 16 ay sonra Fransız kuvvetlerinin karşı çıkışıyla Ho ve Giap, yine dağlara çekilmek zorunda kalacaklardır. Böylece Vietnam'da bir kuzeyde Viet Minh, öbürü Güneyde milliyetçiler tarafından sürdürülen iki savaş ortaya çıkmıştır. Üç yıl sonunda güneyde iyi organize olamayan milliyetçiler, Fransız kuvvetleri tarafından sefih edilmişlerdir. Fransız kuvvetleri bu fırsattan yararlanarak bütün güçleriyle kuzeye yüklenecilerdir, ama Çin'in 1949'da zafere ulaşması, durumu tamamen değiştirmekte gecikmeyecek ve Giap'ın ordusu gelişme ve güçlenme imkânına kavuşacaktır.

Menfada ki Ho'nun hükümeti ve Giap hemen kolları sıvamışlar, gerillacıları yetiştirmek için çeşitli merkezleri harekete geçirmişlerdir. Giap, Ordusu'nun kayıtsız şartsız lideri, tek güvenidir. Ho, politikanın, Giap askeri stratejinin dehasıdır. Giap, düzenli ordu yanısıra, bölgesel gerillaların da kurucusudur. Bu halkın doğrudan doğruya savaşa katılmasıdır.

Giap, dün Fransızlara olduğu gibi, bugün de Amerikalılara aynı savaş metodunu uygulamaktadır. Yani, topyekûn halk savaşı... Böylece Amerikalılarla onların uydularının 1 milyon kişilik kuvveti karşısına 14 milyon Vietnamlı, yani topyekûn halk çıkmaktadır. İkmal, bisikletler dahil akıl almaz, fakat son derece etkin araçlarla yapılmakta, gerillacılar ormanları, bataklıkları tutmakta ve sadece düşmana öldürücü darbeler vurmak için ortaya çıkmaktadır.

Fransız sömürge ordusunu Dien Bien Fu'da mîslî görülmemiş bir hezime uğratarak bağımsızlık savaşlarına yeni bir nefes getiren Giap, yenilmesi imkânsız olan topyekûn halk savaşının ender dehalarından biridir. Amerika'nın bugün başede meddiği adam işte budur!

Kuzey Vietnam halkı tarlada çalışırken bile düşmana karşı silâhlıdır.

renin köylülerle bu kaynaşması, yüksek derecede türdeş bir toplumu oluşmasına yol açacaktır. Kuzey Vietnam'da insan eşitliği, teori ya da prensip halinden çıkıp bir olgu halini almıştır. Dikkati çeken bir diğer husus da, savaşın gerçek bir halk sanatı yaratmış olmasıdır. Duvarlara elle çizilen çok sayıda resimler bu halk sanatının ürünleridir.

● Batıda bir çok kimse, Vietnam'ın Amerikan saldırılarına nasıl dayanabildiğini sormaktadır. Vietnam'lılar açısından Amerikalılar yenilmez görünmekte midir?

— Hayır... Vietnam'lı için Amerika'nın yenilmezliği söz konusu değildir. Savaşı iyi izleyenler, Amerika'nın savaş gücünün bir mîttin ibaret olduğu kanısına varırlar. Size bir örnek vereyim: Stratejik bakımdan büyük bir önem taşıyan, güneye açılan Hamrong köprüsünü aylarca bombalayan Amerikalılar, bu köprüyü yıkmayı başaramamışlardır. Bunu Vietnam'lıların etkin savunma formlerine bağlıyo-

rum. Kuzeyliler, Amerikan uçaklarına karşı makineli tüfekler, top ve ni-hayet SAM füzeleriyle başarılı bir savunma yapmaktadırlar. Vietnamlılar asla mağlûp edilebilecek bir duruma düşmemişlerdir ve düşeceklerini de sanmıyorum.

● Başbakan Pham Van Dong ile uzun konuşmalar yaptığınızı sanıyoruz. Bu konuşmalarda özellikle Kuzey Vietnam'ın siyasal durumu hakkında edindiğiniz izlenimler nelerdir?

— Pham Van Dong ile tümü yedi saatli bulan üç ayrı mülâkatta bulundum. Kuzey Vietnam'lıların tutumunun çok açık olduğu kanısına vardım. Amerika'lıların 1954'ten beri 25 defa siyaset değiştirdikleri gözönüne alınırsa, Kuzey Vietnam'lıların tutumunu Amerika'ya çok monoton görünebilir. Oysa Amerika'lıların hiçbir anlaşma ortamı getirmedikleri ileri sürdükleri bu politikanın koşulları basit ve açıktır: Amerikan bombardımanının kayıtsız, şartsız durdurulması, Milli Kur-

tuluş Cephesi'nin tanınması ve Vietnam'ın terkedilmesi... Amerika, Hanoi'nin bu koşullarını sisler arkasına itip dünya kamuoyunda bunların açıkça bilinmesini engellemeye çalışmaktadır. Zira bilmektedir ki, Kuzey Vietnam'ın ileri sürdüğü bu koşullar değişmeyecektir. Bir takım liberal görüşlü kişiler, Kuzey Vietnam'ın barışa yanaşmayacak kadar sert ve mantıksız bir politika güttüklerini ileri sürmektedirler. Ama Vietnam'lılar 1954'ü unutmamaktadırlar. O tarihte de barışın kurulmuş olması gerekiyordu. Oysa olanlar meydandadır. Vietnam'lılar bu defa aynı duruma düşmek istemiyorlar. İşte bu yüzden ki, tam bağımsızlıktan geçen bir barış istemektedirler. Sadece biçimsel bir barış değil, ne bahasına olursa olsun, gerçek bir barış!

● Milli Kurtuluş Cephesi'nden Nguyen Van Tien ile de mülâkât yapmışınız. Bu konuşmalarda, geleceğin bağımsız Güney Vietnam'ı hakkında bir fikir edinebildiniz mi?

— Nguyen Van Tien açıkça belirtmiştir ki, geleceğin bağımsız Güney Vietnam'ı komünist, hattâ belki sosyalist bile olmayacaktır. Tien, bağımsızlık sağlandıktan sonra demokratik serbest bir seçimle halkoyunun millet meclisini kuracağını ve seçilecek hükümetin de büyük bir ihtimalle bir «milli koalisyon» hükümeti olacağını belirtmiştir. Amerika bu sözlerin bir taktik eseri olduğunu iddia etse de, Güney Vietnam'ın özel şartları, kurtuluşun sonraki ilk aşamalarda bu durumu gerektirmektedir.

● Vietnam'lılar zaferin gerçekleşmesini ne ölçüde kendi çabalarına ve ne ölçüde de ABD'deki gelişmelere bağlamaktadırlar?

— Vietnam'lılar, her zaman birinci cephenin güneyde, ikinci cephenin kuzeyde ve ondan sonraki faktörlerin de ABD'deki savaş aleyhtarı hareket-

te ve zenci baskıdırmasında olduğu na inanmaktadırlar. Ancak, savaşın Washington'da kazanılmayacağı, bu son faktörlerin uzun vadede yararlı olabileceği fikrinde birleşmektedirler. Amerikan zenci hareketinin lideri Stokeley Carmichael Kuzey Vietnam'a geldiği zaman büyük bir ilgi ve hayranlık toplamıştı. Ancak bir çok Vietnam'lı, zenci hareketinin ırkçı yönü üzerindeki endişelerini gizlememişlerdir. Korkuları, bu hareketin ideolojik bakımdan fazla bir içerik taşımadığıdır. Amerikan proletaryasının kısa vadede bir ayaklanmaya gitmesini bir hamhayâl olarak düşünmektedirler. Bununla beraber, sosyalizmin ergeç Amerika Birleşik Devletleri'ne de ulaşacağı inanılmaktadır.

● Vietnam'ı ziyaret etmeden önceki fikirlerinizde bu seyahatten sonra köklü bir değişiklik olmuş mudur?

— Evet... Kuzey Vietnam'da karşılaşılmış olduğum toplum ile karşılaşabileceğimi önceden tahmin etmemiştim. Hattâ komünist toplum hakkındaki görüşlerim bile değişti. 1954'te sosyalizm ve bağımsızlığın bir arada kuruluşu hence çok önemlidir. Bu, hükümetin arkasındaki halk desteğinin kavnağını göstermektedir. Havadında ilk defa olarak Vietnam'da fikirlerin ne kadar etkili olabileceğini gördüm. Kuzey Vietnam'lılar sadece bir savaş değil, özürölüğe giden bir mücadeleyle yürüttüklerine içten inanmaktadır. Ortaya atılan sloganlar derinde hissedilerek, inanılarak oluşturulmaktadır. Sanırım ki, bu da kahr-ramanlıklarını izah edebilecek yegâne unsurdur. Sovyet ve Çin yapısı silâhlar olmaksızın Amerika'ya karşı bu direnişi yürütemeyecekleri muhakkaktır. Ancak bu ideolojik inancın voksun olsalardı, Amerika'ya yine direnemezlerdi... Bunların her ikisi de gereklidir ve Vietnam'da her ikisi de vardır.

ihanetteki sendikalara

Kemal SÜLKER

işçi baş kaldırıyor!

Zonguldak olaylarının gerçek nedeni, elbette ki partizan yönetim, yasalara aykırı düşük ücret, çıkarıcı sendikacıların partizan, bir yönetime güvenerek, üyesi olmayanlardan milyonları bulan aida kesme alışkanlığı ve benzeri nedenlerdir. Kanunları, yalnız kendilerine yaradığı vakit tutarıyanlar, kanunlara aykırı idari tutumların ne yere yol açacağını herhalde bilmiş olsalar gerektir.

Zonguldak ilinin Ereğli ilçesinde olup bitenlerin en son halkasından birisi, İşçileri Bakanlığına çekilen bir telgraftır. Bu telgrafın son cümlelerini beraberce okuyalım:

«Ereğlide başka adamlarınız vasıtasıyla gerekli tahkikatı yaptırmanız, bir buçuk senedir Ereğli işçisine A.P. Milletvekili Kaya Özdemir'in sendikasına bağlamak için ne kadar baskı ve haksızlık yapıldığını, neticede Erdemir işçisinin bu sendikadan kurtulmak için nasıl kararlı olduğunu açıkça göreceksiniz.»

Türkiye Maden — İş Sendikası'nın Ereğli Şube başkanı Fikri Yıldızın bu telgrafi şöyle bitiyor:

«Valinin, Kaymakamın, hatta sizin bu mevzudaki tutumlarınız, çıkacak hâdiselerin baş sebebi olacaktır.»

Gerçekten de 11 Şubat Pazar günü, Metal — İş sendikasıyla kurtulmak için kanunlara ve sendika tüzüğüne uygun olarak olağanüstü kongre yapan işçilerin toplandığı Belediye sineması salonu ve çevresinde Ankaradan götürülen 100 kadar toplum polisi, Zonguldaktan getirilen jandarma tugay erleri ve Ereğli Bahriyelileri güvenlik tedbirleri almışlar, Zonguldak Valisi de Ereğliye giderek olağanüstü kongreyi, Kaymakamlık makamından izlemişti.

Bu aşırı ilgi, bu aşırı dikkat ve zahmetin nedeni neydi?

Ereğli Demir Çelik fabrikasında toplu sözleşmeyi Maden — İş yapmıştı. İkinci toplu sözleşme bitmeden Metal — İş, sözleşmeyi feshettiğini ve yeni sözleşme için teşebbüse geçtiğini ilân etti. Mahkeme, taraf olmadığı halde Metal — İş'in bu isteğini nedense yerinde gördü. Toplu sözleşme yetkisi üyesi en çok olana verileceği halde Metal — İş'in 1374, Türkiye Maden — İş'in 2800 üyesi olmasına rağmen hâkim, sözleşme yetkisini Metal — İş'e tanıdı. Oysa Metal — İş'in Notere gönderdiğini ve Maden — İş'ten istifa ettiklerini iddia ettiği 1180 kişi arasında uzun süredir cezaevinde bulunanlar, bir süre önce ölmüş olanlar ve fabrikada çalışmayan büfecilik yapan Osman Sadıklar vardı. Hatta istifa dilekçeleri de yok, fotokopiler

vardı. Bu haksız karara işçiler geniş tepki gösterdi. Sonunda bu kararı veren yargıç başka yere atandı.

Metal — İş, toplu sözleşme masasına oturdu. İşveren ne vermek istiyorsa, onunla yetindi. Daha önce işçilere vadettiği bir çok isteklerin hiç birini sözleşmeye alamadı. Bu kadar da değil. Kanunen geri alınması mümkün olmayan işçi haklarının bir kısmını işverene bıraktı! Bunu da öğrenen işçiler Metal — İş aleyhine 9 Nisan 1967'de sessiz yürüyüş yaparak Metal — İş'i protesto ettiler. Bunun üzerine Metal — İş, yürüyüşçülere öncülük yapanları toplu sözleşme imzasından sonra üye oldukları iddiasıyla sözleşmenin yüzde 7 - 8 oranında ki zamlarından yoksun bıraktı. Bu da işçilerin Metal — İş'e ve üyesi oldukları federasyonun Başkanı A.P. Milletvekili Kaya Özdemire karşı antipati duygularının güçlenmesine yol açtı.

İşçiler, direnme yoluna koyuldu. Metal — İş baskılarını arttırdı, işçileri tehdide başladı ve işçilere 7 kâğıda imza koydurarak sözleşmeden yararlanma imkânı olduğunu bildirdi. Ancak işçiler, Metal — İş'in işçi haklarına karşı tutumlarından yaka silkmeyi kanun yoluyla gerçekleştirmeye koyulunca Metal — İş, direnmenin öncülerini Onur Kuruluna verdiği açıkladı. Bunlar: Yüksel Yılmaz, Mahmut Meriç, Kemal Şengül, Zeki Osmanoğlu, Ekrem Uzunhasanoğlu, Şendoğan Karabina, Uğur Savaş, Şevket Kararınak'tı.

Bu işçiler, sendikanın olağanüstü kongreye gitmesini sağlamak için imza topladılar. Delege seçiminin gidildi. Ancak Metal — İş, seçilen delegeleri değiştirdi. Bu hava içinde olağanüstü kongreye gidildiği halde görüldü ki Metal — İş 2000 liraya çıkacak bir kongre masrafını 29.000 lira olarak göstermiştir. Bazı şikâyetler, delegeler değiştirildiği halde önlenememiştir. Kongre Başkanlığını yapan Zonguldak Maden İşçileri Sendikası Başkanı Osman İpek, sık sık konuşmacıları susturmuş, polis davet etmiş ve «kongreyi kapattım» dediği halde kongreye devam edilmiştir.

Bu usulsüzlüklerden sonra Metal — İş, tenkidcilerin işine son verilmesi yolunu denemiş, ancak Erdemir, bu çirkin davranışa a'ıt olmamıştır. Bu kez işçiler, olağanüstü kongreye gitmek ve Metal — İş'i feshederek Türkiye Maden — İş Sendikasına üye olmak kararına varmış ve imza toplamışlardır. 11 Ocak 1968'de olağanüstü kongre için işçiler imza toplamışca Metal — İş'eiler daha önce davranıp olağanüstü kongreye gitme kararı almıştır. Oysa Tüzüğe göre

Yönetim Kurulu, olağanüstü kongreye gidemezdi. Nitekim bu karar üzerine işçilerden Mehmet Özer, mahkemeye başvurdu, olağanüstü kongreye gitme yetkisi olmayan yönetim kurulunun kararını durdurdu.

Şimdi sıra, tarafsız idarenin tarafsızlığını bozan döneme geldi: 958 işçinin Olağanüstü Kongreye gitmek için imza vermesi ve yedi kişilik kongre komitesi seçmesinden sonra durum Kaymakamlığa bildirildi. Bu bildiriye Metal — İş'in iddialarına dayanarak itiraz edince Kaymakamlık, Metal — İş'in iddialarına dayanarak Kongreye gidenlere cevap vermedi. İşçiler 11 Ocak tarihli yazılarına cevap vermeyen Kaymakamlığa 15 Ocakta yine başvurdular. Bu kez Kaymakamlık «İş Mahkemesine başvurunuz» yollu bir karşılık verdi.

Kongre Komitesi başkanı Yüksel Yılmaz'ın Kaymakama cevabı şu oldu:

«Bizleri kanun hükümlerinden bihaber kabul ederek «İş Mahkemesine müracaat etmeniz gerekmektedir» yolunda emredici mahiyetteki ifadenizle yetki hudutlarımızın tamamen dışına çıkmış bulunduğunuzu hatırlatırız.

İşçi sorumluluklarına sırt çevirmiş, kanun ve tüzük hükümlerini çiğneyerek mesruiyetini kaybetmiş Metal — İş Sendikası yönetim kurulunun asılsız iddialarını olduğu gibi kabul ederek olağanüstü kongreye gidemeyeceğimizi bildirirken tarafsız idare amirliği sıfatı ile kabilli te'lif değildir.»

Ancak Metal — İş'çiler hükümetin kendilerinden yana olduğunu iddia ediyor ve bakanların adını kullanarak işçilere partizanca baskı yapıyordu. Bunun üzerine işçilerin kongre komitesi Sanayi ve Çalışma Bakanlarına birer telgraf çekerek şöyle dedi:

«Metal — İş yöneticilerinin kanunsuz davranışlarının hâmisî olup olmadığının kamuoyuna duyurulmasında gerek hukuk nizamı açısından ve gerekse işgal ettiğiniz bakanlık itibarı yönünden savınız faydalar vardır.»

16 Ocak günlü bu yazıdan sonra Olağanüstü kongre isteyenler 22 Ocakta Kongre ilânlarını yayınladılar, 277 delege seçtiler. Kongreye tam hızla gittiler. İşte bu sırada Metal — İş'in bildirisi, hem kendisinin ne anlayışta olduğunu, hem de olayları nasıl tahrif ettiğini işçilere daha iyi anlattı. Bildirilerin de divorlardı ki:

«Memleketseverliğin ağır basmasındandır ki olabilecek ve beizeri hâdiselerin (Yani Kozlu olaylarının) önüne geçmek için elbette ilgili merciler haberdar edilmiştir. Milli servetin hiç bir zaman kasdı mahsusede heba ve çarçur edilmesine taraftar değiliz ve yapmak isteyenlere de mani oluruz.

Arkadaşlarımız hafızalarını yoklarsa hatırlayacaklardır: Bir sendikanın işyerinde ekseriyette olduğu devrede (yani Maden — İş'in sözleşme yaptığı dönem) Amerikan düşmanlığı yaratılmış ve Türk Amerikan işbirliğini temsil eden el sıkışmaları makineler üzerinden sökülüştür. O gün el sıkışmalarını makinelerden sökenler, öbürünün makinelerin tahrib edilmesi zeminini hazırlıyorlar. Bin şükür olsun ki, vatansever işçi arkadaşlarımız buna müsaade etmediler.»

Morrison firmasının işçiyeye kusturduğu bir sırada Yapı — İş sendikası Ereğli'de miting yaparken vuku bulan bu el sıkışmaları silme olayını, böylece tahrif edenler, kendilerinin sömürücü yönetimlerine karşı çıkan işçileri Lüdistlikle suçlayacak kadar bilgisizdiler, gözleri ve beyinleri kararıştı.

Ne yapılsa olmadı ve 11 Şubat 1968'de işçiler olağanüstü kongreye giderek Metal — İş'i feshettiler ve Türkiye Maden — İş Sendikasına katılma kararı aldılar. İşte, bu sonucu sezen yöneticiler, Metal — İş yararına bir hava yaratmak için bütün güçlerini ortaya koymuşlardı. Ama işçileri caydırmak mümkün olmadı. çünkü işçiler, Kongrede okudukları raporlarında neden Metal — İş'i feshedip, Türkiye Maden İş'e katılma kararı aldıklarını gayet açık anlatmışlardı.

Kongrede beş kişilik bir yayum heyeti seçildi. Vali, bu heyetle görüşmek istemedi, müracaatı reddetti. Maden — İş Bölge Merkez Şubesi Başkanı Fikri Yıldızla beraberinde DİSK yöneticilerinden Mehmet Alpdündar olduğu halde konuşmayı kabul etti. İşçiler Valinin bu tutumunun nedenini iyi anladılar. Fikri Yıldızla yapılan konuşmada vali, tarafsız bir idarenin soğukkanlılığını kaybetmiş ve sert tartışmalara girişmişti. Metal — İşçilerini bu kesin yenilgiden kurtarmak için harcanacak akıl vermeler, öğütler ve çeşitli baskıların sonuç vermeyeceğini bilmek gerekir.

Ve birgün, çıkarıcı sendikacıların tümü ve de Metal — İş'in üst tabaka yöneticileri taşı tarağı sendikacılık alanından toplayacaklardır, gidiş o mutlu gidiştir.

SAMET VURGUN'A

Nihayet şehrine gelebildim,
ama geç geldim, Samet,
görüşebilemedik,
bir ölüm boyu geç geldim.
Teypteki sesini
dinlemek istemedim, Samet.
Ölülerin, büsbütün ölmeden,
resimlerine bakmam.
Ama, gün gelecek
seni de senden büsbütün
ayıracağım, Samet,

saygılı hatıralar dünyasına
gireceksin.
Kabrine çiçek de koyabileceğim
gözüm yaşarmadan.
Sonra, gün gelecek
senin başından geçen iş,
benim de başımdan geçecek,
Samet.

Nâzım Hikmet
25.2.1957 Bakü

Nâzım Hikmet'in hiçbir yerde yayınlanmamış şiiri

Büyük Türk Şairi Nâzım Hikmet'in, şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış bir şiiri geçenlerde Azerbaycan'da «Edebiyat ve İncəsənət» isimli dergide açıklanmıştır.

Dergide Abuzer İsmayilov ve Ehmet Elbruz imzasıyla bu konuda yazılan bir yazıda belirtildiğine göre, şiir tamamen bir raslantı sonucu ele geçmiştir.

**HALKIN
SESİ**

Hazırlayan: Aşık İHSANİ

DILAVER

Geçen hafta Karadeniz'in ak insanı Atilla Aşul'tan bana bir büyük zarf geldi. Zarfın içinde, kendi küçük ama eylemi büyük bir SAVAŞ gazetesi vardı.

SAVAŞ'ta, yürekleri avuçlarının içinde savaşıyorlar vardı. Savaşın her sözü, Amerikan itlerinin, ve bu itlerin Anadolu'daki eniklerinin sağ gözlerinin orta üstüne inen birer yaman yumruk gibiydi.

Savaşlardan biri halk şairiydi. Adı Mehmet Dilaverdi Dilaver. Türkiye'nin otuz bir milyon halkını şiirinde bir bilmece halinde sunuyordu.

Şairin bu uzun bilmece şiirinin dört kitabını buyurun hep beraber çözelim:

BİLMECE

Ne işi var, ne damı
Ne tarlası, ne hamı
Ne şerefi, Ne şanı
Bil bakalım bu kimdir ?

Giysileri kıl şaldır
Çorapları çuvaldır
Tesellisi kavaldır
Bil bakalım bu kimdir ?

Terkedilmiş bir maşa
Kaderiyle başbaşa
Yaslanmış kara taş
Bil bakalım bu kimdir ?

Doktoru yok hastadır
Hergün başı yastadır
Arslandır, kafestedir.
Bil bakalım bu kimdir ?

Nâzım Hikmet, 1957'de Bakü Üniversitesi'nin çağırısına uyarak Azerbaycan'a gitmiştir. Ancak Bakü'de Nâzım Hikmet, kendisinin yakın dostlarından Azeri halk ozanı Samet Vurgun'un öldüğünü öğrenmiş ve büyük üzüntüye kapılmıştır. Azerbaycanlılar, Nâzım Hikmet'e Samet Vurgun'un son sözlerini teypten dinletmeyi teklif etmişlerdir. Fakat Nâzım Hikmet, aşırı üzüntü dolayısıyla bu teklifi reddetmiştir.

İşte, Nâzım Hikmet, ancak bugün ele geçmiş olan şiirini, hemen orada yazmış, fakat ne kimse okumuş, ne de yayınlamıştır.

1957 yılında Bakü Üniversitesi, Nâzım Hikmet'e tüm şiirlerini Türkçe basmak istediğini bildirmiş ve yardımını istemiştir. Nâzım Hikmet bu teklife çok sevinmiş ve kaleme sarılarak Rektör Yusuf Haydar'a şu mektubu yazmıştır:

«Çok hürmetli Yusuf Haydar voldaş!

Azerbaycan Üniversitesi'nin matbaasında şiirlerimi Türkçe nesretmek, beni tasavvur etmediğiniz kadar sevindirdi...

Tesekkürümü bir kere daha bildiririm.

Sevgiler, saygılar ve muvafakiyetler dileğiyle,

NÂZIM HİKMET

Nâzım Hikmet, bu mektubun içine Samet Vurgun için yazdığı şiiri de koymuştur.

Ancak, bu mektup postalanmış sırada Rektör Yusuf Haydar anıyan öldüğü için, mektup ve şiir Abuzer İsmayilov ile Ehmet Elbruz'un eline geçmiştir.

İsmayilov ve Elbruz, Türkiye'de bir Nâzım Hikmet Müzesi kurulduğu takdirde, Nâzım Hikmet'in elvazısıyla yazılmış olan bu şiirin orijinalini seve seve oraya armağan edeceklerini de dergide açıklamışlardır.

PAYEL YAYINEVİ SUNAR:

SANAT VE EDEBİYAT

V. İ. LENİN

İşçi sınıfı sanatçıların başucu kitabı

ÇIKTI. 10 Lira

(Ant. Der.: 404)

ANDRE MALRAUX

UMUT

İspanya İç Savaşının unutulmaz hikâyesi.

Türkçesi: Atilla İlhan

AĞAOĞLU YAYINEVİ
(Selvili Mescit Sokak,
Kurt İy Hanı, Cağaloğlu,
İstanbul)
(Ant. Der.: 403)

Emekçilerin
aylık dergisi

Proleter

4. Sayısı çıktı.

P.K. 258 — ADANA

İyi planlanan ve yürütülen bir reklam ve tanıtma faaliyeti bir müessese için masraf kapısı olmaktan çıkar, karşılığını kat kat getirir.

BASIN İLÂN KURUMU

Cağaloğlu, Türkocağı Cad. no 1. kat 3
Telefon: 27 66 00 - 27 66 01. İstanbul

(Basın: 10686) — 407

AZİZ NESİN'in

ALTIN PALMİYE KAZANAN KİTAPLARI

Bir cilt olarak çıktı :

FİL HAMDI — KAZAN TORENİ —
HAVADAN SUDAN

Bu kitaplarıyla Aziz Nesin, katıldığı Uluslararası Mizah Yarışmasında, üstüste iki yıl birincilik olarak iki kere ALTIN PALMİYE kazanmıştır.

62 Hikâye — 488 Sayfa — 15 Lira
Genel Dağıtım: Kemal Karatekin, Ankara Cad. 51 — İSTANBUL
(Ant. Der.: 405)

İMECE

Türk toplumlarının aylık dergisi İMECE'nin 82. sayısında: İlhamı Soysal, Talip Apaydın, Nebi Dadaloğlu, Ahmet Köklügil, Doç. Dr. Osman N. Koçtürk, Mühürü Makal, Behzat Ay Doç. Dr. Türkay Atıf, K. Bayram Çukurkayaklı ve daha bir çok güçlü kalemlerle...

Yıllık abone: 12,50

P.K. 373 — ANKARA

(Ant. Der.: 406)

AMERİKAN İŞÇİSİ DE ARTIK "HAYIR!," DIYOR...

Bizim kiralık kalemler Amerikan'dan çok Amerikanca kesilerek Texas'lı Johnson'un Vietnam savaşını hararetle desteklerken Amerika'nın içinde devrimci kuruluşlar, sendikalar ve gazeteler «savaş politikasına giddetle karşı çıkmakta, Washington'a en ağır tenkidleri yöneltmekten kaçınılmamaktadırlar.

Amerika'da yayımlanan Birleşik Otomobil Sanayi İşçileri Sendikası'nın «Barış İçin İşçilerin Sesi» Dergisi, Ocak sayısında işçi sınıfının Vietnam savaşına karşı çıkışındaki tutumunu şöyle tesbit etmiştir:

«Dünyadaki bütün örgütlenmiş işçi sınıfı, Amerikan AFL-CIO'su hariç, Vietnam'daki Amerikan savaş politikasına karşıdır. Amerikan işçi konfederasyonu resmi yöneticilerinin bu desteği, üyesi olduğu ICFTU (Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu)'na mensup diğer sendikalarından terfi etmesi neticesinde doğurmuştur. Çünkü ICFTU üyesi AFL-CIO, Amerikan hükümetinin bu savaş politikasına tam bir loşet verirken, ICFTU'nun diğer üye kuruluşları bu savaşa karşı cephe almışlardır. Bu husus, Barış İçin İşçi Öncülüğü Kurulu'nun toplantısında belirtilmiştir. ICFTU'ya mensup belibaşlı işçi kuruluşları, bu barbarca savaş ve Amerika'nın tirmanma siyasetini şiddetle protesto etmişlerdir.

Buna benzer sayısız protestolar, takbih ve çağrılar, ICFTU üyeleri tarafından devamlı olarak yapılmaktadır. İngiliz İşçi Konfederasyonu, İngiliz Hükümeti'ni, Amerika'nın Vietnam'daki politikasını desteklemekten vazgeçmeğe davet etmiştir.

İsveç İşçi Konfederasyonu, Vietnam'daki durumun gittikçe kötüleşmesinden duyduğu endişeyi ifade ederek, bundan Amerika'nın sorumlu olduğunu belirten bir karar almıştır.

Bau Almanya İşçi Konfederasyonu, Alman Hükümeti'ne bir çağrıda bulunarak Vietnam'daki bu barbarca savaşa sona erdirilmesi için Alman Hükümeti'nin diplomatik ve politik bütün imkanlarını kullanmasını istemiştir. İtalyan İşçi Konfederasyonu da, Amerika'nın Vietnam halkına yaptığı işkenceyi ve canice tutumunu şiddetle takbih etmiştir. Buna benzer bildiri ve kararlar Danimarka, Belçika, Fransa, İrlanda, Norveç, Avusturya gibi batı ülkeleri işçi hareketleri tarafından da devamlı olarak yayımlanmaktadır. Asya'nın işçi teşkilatları da Amerika'nın Vietnam politikasını şiddetle yermektedir. Bu arada, Japonya, Hindistan, Seylan ve Avustralya sendikaları da bu politikayı şiddetle protesto etmektedirler. Kazey Afrika'dan Tunus, Cezayir, Fas ve Mısır sendika-

sını desteklediği için AFL-CIO'ya giddetle yermektedirler. İşte bazı Amerikan gazetelerinden seçmeler:

BUSINESS WEEK: Geçen hafta işçiler başkan Johnson'un Vietnamdaki savaş politikasını ve AFL-CIO'nun bu politikayı desteklemesini şiddet-

Nur'un Şülesi!

Şüle Yüksel Şenler'in aramızdan, Türk milletinin içinden, hariminden zuhurunu Türk vicdanının, Türk nezahatinin ve İslâm içinde Türk mücahadesinin bir tezahürü ve yeniden doğuşu olarak kabul ediyoruz.

Ne mutlu size Şüle Hanım ki, siz nûrun müdafasındasınız, nûrdasınız, nûrsunuz.

Siz zayıf, nahif ve zarif genç omuzlarınıza İslâmın cihadını yüklenmişsiniz. Sizi görüp heyecanlanmamak mümkün değil, sâkin ve derin bakışlarınızda öyle bir iman, öyle bir cevher var ki.

Siz, şereflî İslâm, izzetli İslâm ile müşerref ve izzetli bir hanımefendisiniz.

MÜNEVVER AYASLI
(Sabah — 9.2.1968)

ları da seslerini yükseltmişlerdir. Latin Amerika'da katolik sendikalar bile bu çeşit protestolara girişmişlerdir. Öte yandan, yine Amerika'da yayımlanan diğer gazeteler de Johnson'un savaş politika-

le yermişlerdir. 60 işçi teşkilatına katıldığı Chicago'daki toplantıda, bombardımanların derhal durdurulması ve barış için müzakerelere girişilmesi talep etmişlerdir. Toplantı, işçi hareketinde Vietnam sa-

PATATES KAFALILAR!

Konferanslara gelirler. Birbirini ezerek, birbirinin üstünden atlayarak ve patates yığını kafalar içinde yer alarak... Aralarında İslâm veod ve aşkını dâva ve hamlesini temsil eden küçük ve aziz zümre müstesna, bu kafa kâğıdı müslümanların konferanslardan anladığı, Karagöz oyunundan ileriye geçmez.

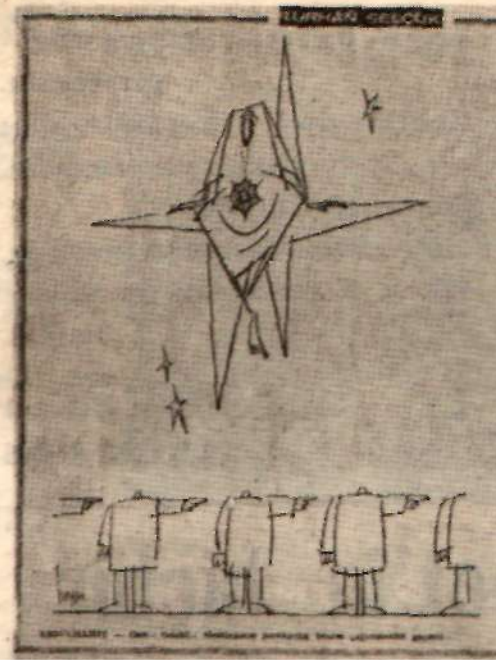
NECİP FAZIL KISAKÜREK
(Bugün — 11.2.1968)

Şahlanan imanlarıyla binlerce hanım ve (dışarıda) erkek, konferansı üç saat müddetle ayakta dinledi. Bedüzzaman hazretlerinin «Evet, ümitvar olunuz. İstikbal inkılâbı içinde en büyük ve gür seda İslâm'ın sedası olacaktır» sözü günden güne değerlenmekte. Evet ümitvar olunuz, imanlar şahlanıyor. Ve bir millet uyanıyor!

ŞÜLE YÜKSEL ŞENLER
(Bugün — 15.2.1968)

ANT Haftalık Dergi * Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZ. GÜDEN * Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN * Bu sayıda Sorumlu Müdür: YAŞAR UÇAR * Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN * İdare yeri: CAĞALOĞLU Bağımsızlık Sokak, Emek Han 16/31 İSTANBUL * Telefon: 27 81 09 * Posta Kutusu 914 SİRKEÇİ — İSTANBUL * Ankara temsilcisi: Tel: 13 40 20 *

Dergi ve Baskı: VATAN MATBAASI * Tıraş Dağıtım: HÜR DAĞITIM, Çeşitli - İstanbul, Tel: 27 38 54 * İstanbul Dağıtım: PUAT BÜTE - Ankara Cad. 34 İSTANBUL, Tel: 27 89 49 * Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira, Üç aylık 15 Lira * İlan: Santimi 25 Lira; yayın ilanları yüzde 50 indirimlidir. * Tek sürün İzerine 5 Santimlik kupa yayın ilanları 50 Liradan kabul edilmektedir...

ABDÜLHAMİT — Ooo... Ooo!... Memlekette jurnalcılık benim çağımızdaki geçmiş...

BESLEME PARTİ

N 1968 yılının başlarında... (Text continues with political commentary on the 'Feeding Party' and the situation in Turkey.)

SUYA SABUN DOKUNARAK

HAZİN YÖREK

(Text continues with a satirical piece about social and political issues.)

mektedir. Say Meany kadar Bay Johnson da bu durumda memnun değillerdir. Fakat ortada gerçek...

NATION: 11, 12 aralığa kadar amerikan barış hareketi yalnız kiliseler, akademik çevreler ve gençlik kuruluşlarını kapsıyordu. Amerika'nın en önemli ve güçlü toplum gücü olan işçi hareketi bu kampanyada yer almıyordu. AFL-CIO yöneticileri Vietnam ve Güney Asya'da süren amerikan savaş politikasını desteklemeyi tercih etmişlerdi. Fakat şimdi buna karşı güçlü muhalefet işçi sınıfından gelmeye başlamıştır. Yapılan barış için işçi öncülüğü toplantısı Amerikan işçi hareketinde tek bir görüşün olmadığını ortaya çıkarmıştır. Bu savaş konusunda işçi hareketinde bir mücadele yer almaktadır. Sendikal harekette beliren bu güçlü muhalefet bir program getirmektedir ortaya ve bu toplantı bunun ilk adımıdır.

Ama ne güzel!

Sayın Başbakan Demirel, Senato'da Türkiye'nin tümü üzerinde konuştu. Ama ne güzel konuştu! Bugünün edebî dili için örnek sayılacak bir Türkçeyle umumî efkârın en hassas noktaları üzerine dokundu. Sayın Demirel, siyasi felsefesi, zarif esprisiyle, çok geniş memleket bilgisıyla, istatistiklere dayanan son derece açık ve müsbet fikirleriyle karşısındakilerin demagojilerinden vakalayarak nezaket ve tefahhukla konuştu.

ORHAN SEYFİ ORHON
(Son Havadla - 13.2.1968)

ST. LOUIS POST-DISPATCH: Vietnamdaki Amerikan savaş politikasının değişmesi gerektiği inancının kamu oyununda gittikçe yaygınlaştığı bu sırada işçi hareketinin bu kapalı paylaşılmaması doğrusu gasılacak bir durum olurdu. Nitekim, şimdi Amerikan barış için işçi öncülüğü kurulunun yaptığı toplantıda yapılan konuşmalar işçi hareketinde, diğer halk tabakalarında olduğu gibi yaygın bir savaş muhalefeti'nin güçlendiği müşahade edil-